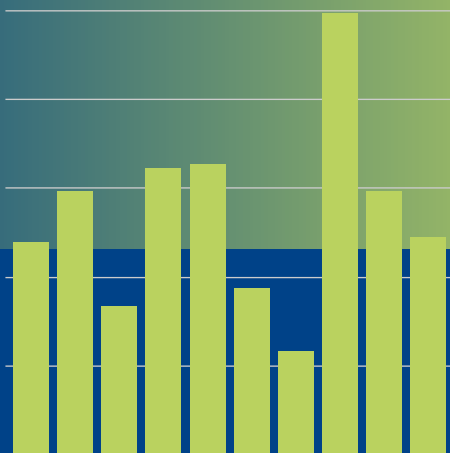

Zuivel in Cijfers

2021

Economische betekenis, Marktbeeld,
Melkveehouderij, Melkverwerking,
Duurzaamheid, Handel, Consumptie

2021

De publicatie Zuivel in Cijfers biedt een cijfermatig overzicht van de belangrijkste ontwikkelingen in de Nederlandse zuivelsector in 2021 en is onderverdeeld in acht onderwerpen:

- **Nederland Zuiveland • Economische betekenis**
- **Marktbeeld • Melkveehouderij • Melkverwerking**
- **Duurzaamheid • Handel • Consumptie**

Tabellen met gedetailleerde statistische informatie zijn te raadplegen op de website van ZuivelNL (www.zuivelnl.org). De cijfers over het jaar 2021 hebben een voorlopig karakter, maar zullen weinig afwijken van de definitieve cijfers.

Overname van gegevens uit deze publicatie is toegestaan met bronvermelding. Aan deze publicatie kunnen geen rechten worden ontleend.

NEDERLAND ZUIVELLAND

Moderne sector

Nederland staat wereldwijd bekend als een zuiveland. De productie en consumptie van melk, boter en kaas kent een lange traditie en het karakteristieke weidelandschap met koeien en windmolens is onlosmakelijk verbonden met de beeldvorming over ons land. Achter dit beeld schuilt een moderne sector, met oog voor mens, dier en omgeving. Zij vormt één van de grootste en meest vitale landbouwsectoren in Nederland en levert een belangrijke bijdrage aan de Nederlandse economie.

De Nederlandse zuivelsector is één van de koplopers in de internationale zuivelwereld. De sector heeft daardoor een ijzersterk imago en goede toegang tot belangrijke (groei) markten. Een grotere doelmatigheid op melkveebedrijven en in de productielocaties blijft noodzakelijk vanuit kostprijsperspectief én om internationaal concurrerend te kunnen blijven werken. Daarbij zijn onderscheidende productkwaliteit, voedselveiligheid, diergezondheid, dierenwelzijn en duurzame ontwikkeling belangrijke voorwaarden. Het vakmanschap van melkveehouders, in de zuivelindustrie en in toeleverende sectoren is mede bepalend voor de succesvolle ontwikkeling van de sector.

Stikstofbeleid grote opgave voor de sector

De afschaffing van de melkquotering eind maart 2015 en het in algemene zin kansrijke perspectief op de mondiale zuivelmarkt gaven binnen de melkveehouderij en zuivelindustrie een impuls aan nieuwe investeringen, gericht op capaciteitsgroei via modernisering, uitbreiding en nieuwbouw. De sterke groei van de melkveehouderij, en daarmee van de melkveestapel, heeft echter in de jaren daarna nieuwe uitdagingen gebracht, die grenzen aan de groei stellen.

Toen in de jaren 2015, 2016 en 2017 het door de Europese Commissie voor Nederland vastgestelde fosfaatproductieplafond ruim bleek overschreden, werden ingrijpende maatregelen getroffen. Een door de sector zelf opgesteld fosfaatreductieplan in 2017 en een vanaf januari 2018 van overheidswege ingesteld fosfaatrechtenstelsel leidden ertoe dat de melkveehouderij vanaf 2018 weer binnen de geldende fosfaatproductienormen bleef.

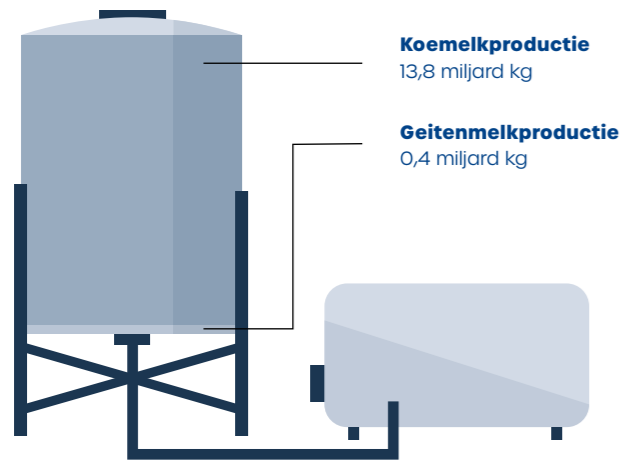
Een andere, nog grotere uitdaging is de reductie van de uitstoot van stikstof, welke de afgelopen jaren al afnam met de krimp van de (melk)veestapel. Ondanks dat het plafond momenteel

wordt overschreden, legt de overheid de agrarische sector een zware taakstelling op om de stikstofuitstoot drastisch te reduceren. In de periode tot en met 2030 en waarschijnlijk ook in de jaren daarna zal de gehele Nederlandse zuivelsector hiervan de significante gevolgen ondervinden.

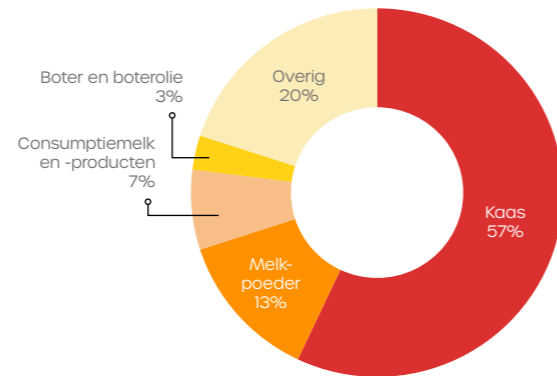
Toekomstgericht door een economisch en omgevingsverantwoorde ontwikkeling

De komende jaren zal de Nederlandse melkveehouderij zich daarom blijven richten op een gezonde, evenwichtige ontwikkeling binnen de milieugrenzen, waarbij een verdere reductie in de uitstoot van stikstof en broeikasgassen belangrijke aandachtspunten zijn. Ook binnen de zuivelindustrie hebben klimaat gerelateerde maatregelen, in het bijzonder broeikasgasreductie en energiebeleid, in toenemende mate impact op ondernemingen. Voor zowel zuivelindustrie als melkveehouderij geldt dat zij op een economisch verantwoorde wijze een positieve bijdrage willen leveren aan de realisatie van de nationale klimaatdoelstellingen.

MELKPRODUCTIE

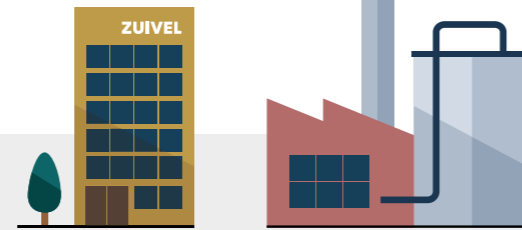

MELKVERWERKING

26
Zuivelondernemingen

52
Zuivelfabrieken

1,6 miljoen
Melk- en kalfkoeien

0,5 miljoen
Melkgeiten

15.251
Melkvee-
bedrijven
met koeien

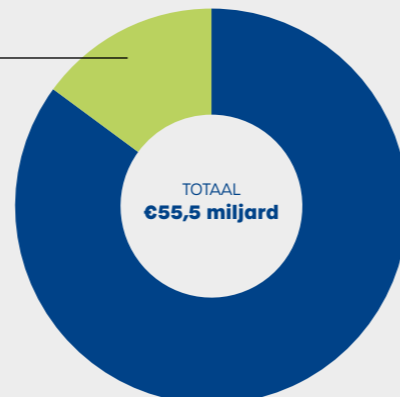
621
Melkvee-
bedrijven
met geiten

AANTAL
MELKVEEBEDRIJVEN
IN NEDERLAND

BIJDRAGE AGRO & FOOD
AAN ECONOMIE

€7,5 miljard
Aandeel
zuivelsector

WERKGELEGENHEID MELKVEE-
HOUDERIJ EN ZUIVELINDUSTRIE

47.000
fte

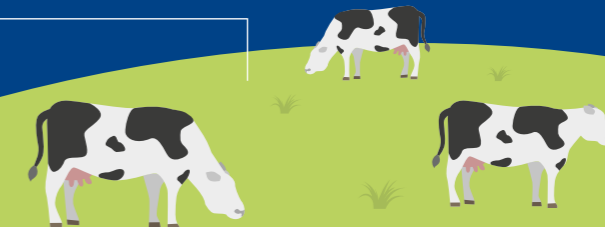

TOTAAL OPPERVLAKTE
GRASLAND EN SNIJMAIS
1,1 miljoen hectare

DIT IS **26%** VAN
DE OPPERVLAKTE
VAN NEDERLAND

84,0%
MELKVEEBEDRIJVEN
MET WEIDEGANG

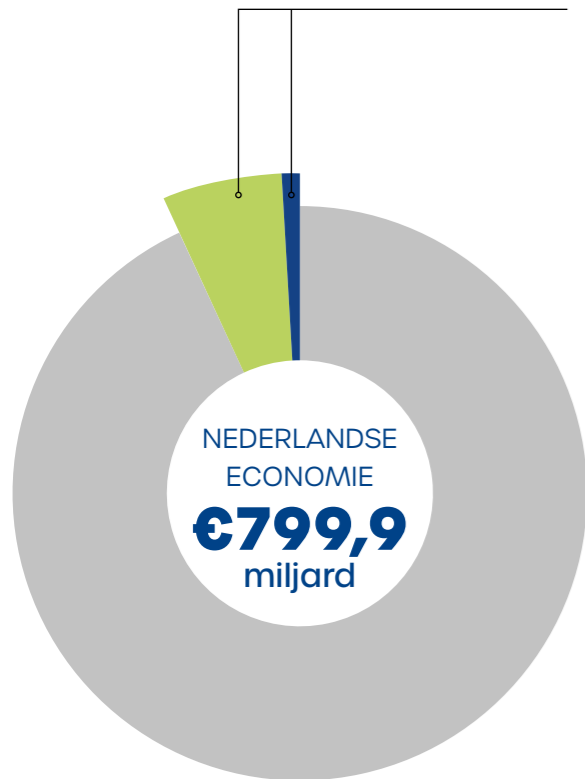
EXPORTWAARDE
€8,2 miljard

6,8% bijdrage aan handelsbalans

Zuivelsector in vogelvlucht

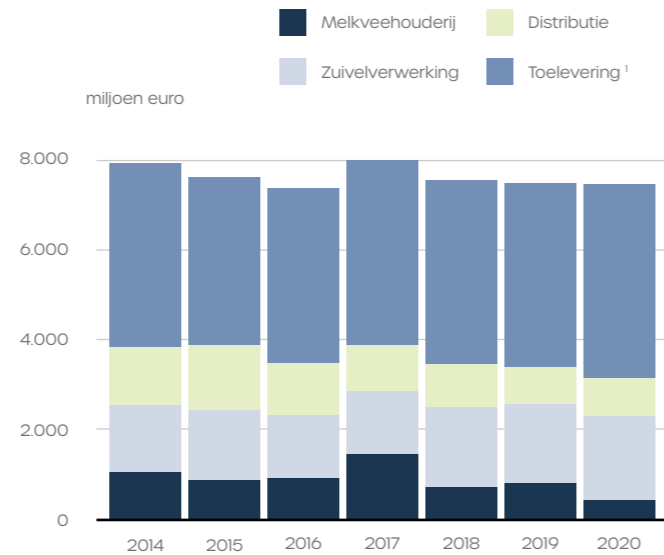
Economische betekenis

BIJDRAGE AGRO & FOOD AAN ECONOMIE IN 2020

Agro & Food draagt voor **€55,5 miljard (6,9%)** bij aan de Nederlandse economie, waarvan **€7,5 miljard (0,9%)** betrekking heeft op zuivel.

TOEGEVOEGDE WAARDE NEDERLANDSE ZUIVELCOMPLEX

¹ Onder andere agrarische en financiële dienstverlening, nutsbedrijven en uitzendbureaus
Bron: Wageningen University & Research

BRUTO PRODUCTIEWAARDE NEDERLANDSE LANDBOUW

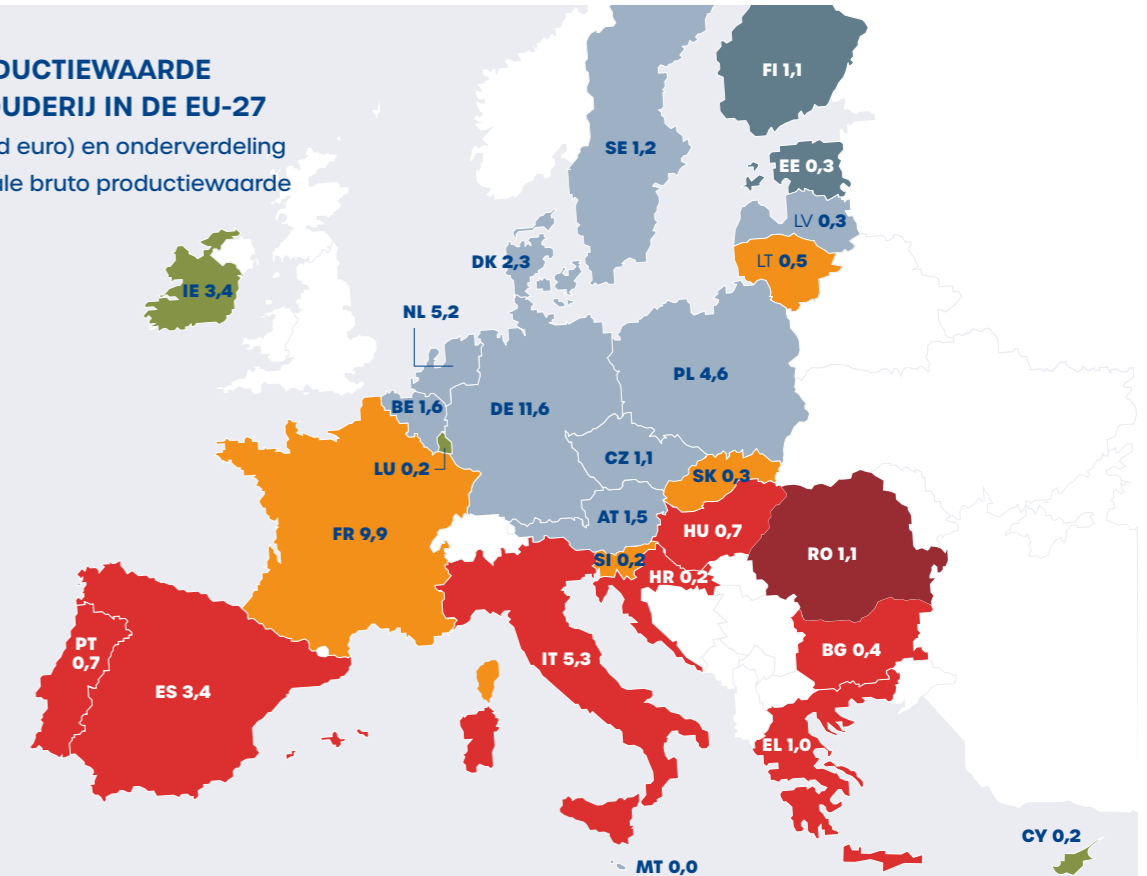
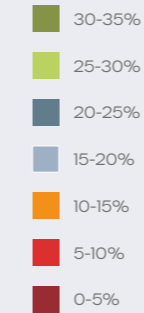
	waarde (miljard euro)				% aandeel			
	2010	2015	2020	2021	2010	2015	2020	2021
Tuinbouw	9,6	10,2	10,6	11,8	37,7%	37,9%	37,7%	39,0%
Vee, vlees en eieren	5,2	5,5	5,6	5,5	20,3%	20,6%	19,9%	18,1%
Melkveehouderij	4,0	4,4	4,8	5,2	15,8%	16,3%	17,1%	17,0%
Akkerbouw	3,0	3,1	3,3	3,7	11,9%	11,6%	11,7%	12,1%
Overige landbouwproducten	3,6	3,7	3,8	4,1	14,2%	13,6%	13,6%	13,7%
Totaal	25,5	26,9	28,2	30,3	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Bron: Eurostat

BRUTO PRODUCTIEWAARDE MELKVEEHOUDERIJ IN DE EU-27

Waarde (miljard euro) en onderverdeling aandeel in totale bruto productiewaarde landbouw (%)

% aandeel

Bruto productiewaarde melkveehouderij in de EU-27: **€57,9 miljard, 13% aandeel** in de totale productiewaarde van de landbouw.

Bron: Eurostat

**WERKGELEGENHEID
MELKVEEHOUDERIJ NEDERLAND**

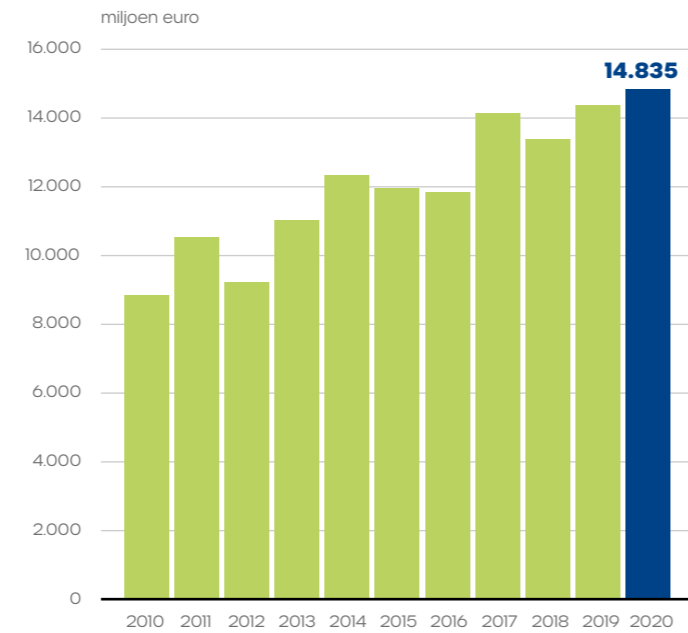
Aantal melkveebedrijven: indeling naar aantal werkzame personen per bedrijf (in vierde kwartaal)

Klassen-indeling: aantal werkzame personen ²	2017	2018	2019	2020	2021
1	5.580	4.810	4.540	3.745	3.610
2	7.490	6.665	6.420	6.435	6.175
3 -< 5	4.270	4.215	4.220	4.620	4.710
5 -< 10	455	495	535	575	630
10 -< 20	30	35	30	30	30
20 -< 50	5	5	5	5	5
50 en meer	0	0	0	0	0
Totaal	17.830	16.225	15.750	15.410	15.160

² Werknemers en zelfstandigen, woonachtig in Nederland of in buitenland.

Bron: CBS

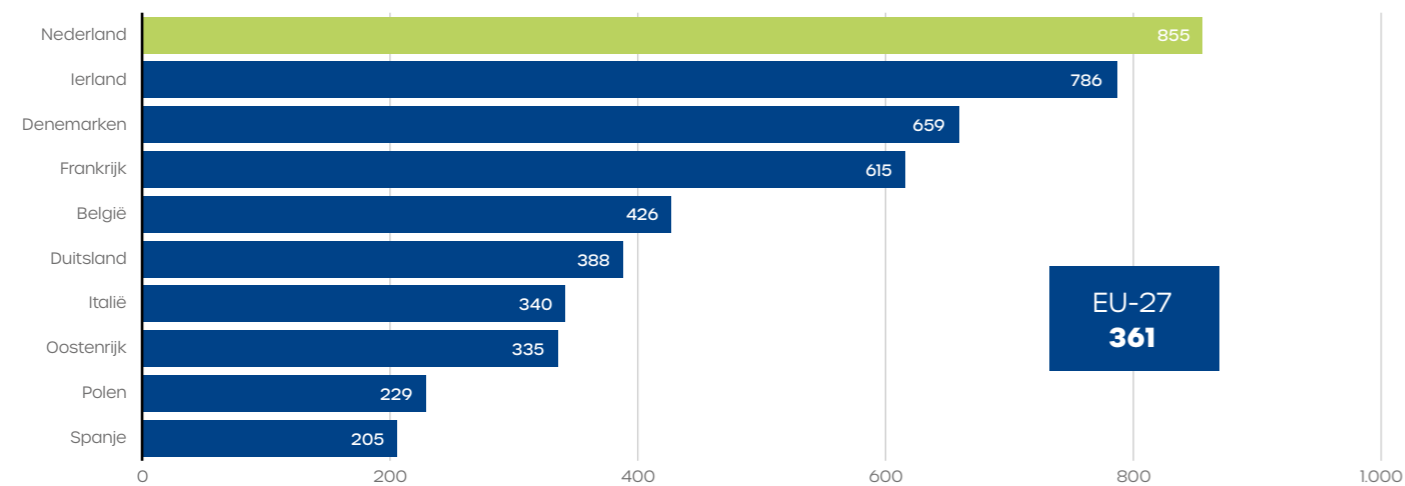
**NETTO-OMZET MELKVERWERKENDE
INDUSTRIE NEDERLAND ³**

³ Inclusief productie roomijs en ander consumptie-ijs

Bron: CBS

OMZET MELKVERWERKENDE INDUSTRIE PER INWONER IN DE EU

Bron: Eurostat

INVOER

miljard euro

Totaal (alle producten)	526,8
Landbouwproducten	72,0
<i>waarvan zuivelproducten ⁴</i>	4,1
<i>waarvan uit EU-lidstaten</i>	3,9

HANDELSBALANS 2021

**POSITIEF SALDO
HANDELSBALANS**

miljard euro

Totaal (alle producten)	59,9
Landbouwproducten	30,3
<i>waarvan zuivelproducten ⁴</i>	4,1
<i>waarvan met EU-lidstaten</i>	1,9

UITVOER

miljard euro

Totaal (alle producten)	536,6
Landbouwproducten	102,3
<i>waarvan zuivelproducten ⁴</i>	8,2
<i>waarvan naar EU-lidstaten</i>	5,8

⁴ Kaas, boter en boterolie, gefermenteerde producten, ingedikte melk, melk en room, wei en weiprodukten en producten met melkbestanddelen (HS-codes 0401 t/m 0406 en 17021)

Bron: CBS, Eurostat

Marktbeeld

Marktontwikkeling

Hoewel in grote delen van het jaar hinder werd ondervonden van beperkende coronamaatregelen, werd de zuivelmarkt daardoor in 2021 slechts in beperkte mate belemmerd. Dankzij de vaccinatiecampagnes en daling van het aantal besmettingen was er in 2021 meer mogelijk dan in 2020. Dit droeg positief bij aan de (mondiale) vraagontwikkeling. In de tweede helft van het jaar werd het aanbod echter steeds krapper, wat veroorzaakt werd door de tegenvallende ontwikkeling van de melkproductie in toonaangevende exporterende zuivellanden. Dit zorgde vanaf augustus voor een sterke stijging van de prijzen.

In de eerste maanden van 2021 was sprake van een opgaande lijn van de prijsniveaus. Dit was vooral een verder prijsherstel van de relatief lagere niveaus, die in een groot deel van 2020 de markt kenmerkten (vanwege corona). Met name bij boter was een goede ontwikkeling te zien. Het aanbod was laag, de voorraden waren beperkt en de roomprijs was hoog. Nadat in maart de € 400,- grens werd overschreden, volgde tot en met eind juli een periode van opeenvolgende dalingen en stijgingen rond dit niveau. Verwachtingen dat het

deels weer openstellen van de horeca in de diverse Europese landen de vraag naar boter zou kunnen aanjagen werden vooralsnog niet waargemaakt.

De notering van mager melkpoeder liet in het eerste kwartaal overwegend een stijging zien, profiterend van een goede vraag op de wereldmarkt. Deze stijging van de mager melkpoederprijs zette uiteindelijk tot begin juni door, waarna de markt in het verdere verloop van juni en ook juli duidelijk zwakker werd en er een daling werd ingezet. De vraag in belangrijke afzetlanden in Zuidoost-Azië was in deze maanden beperkt door de aanhoudende corona perikelen. Ook ondervond Europa hinder van goedkoper aanbod uit de Verenigde Staten.

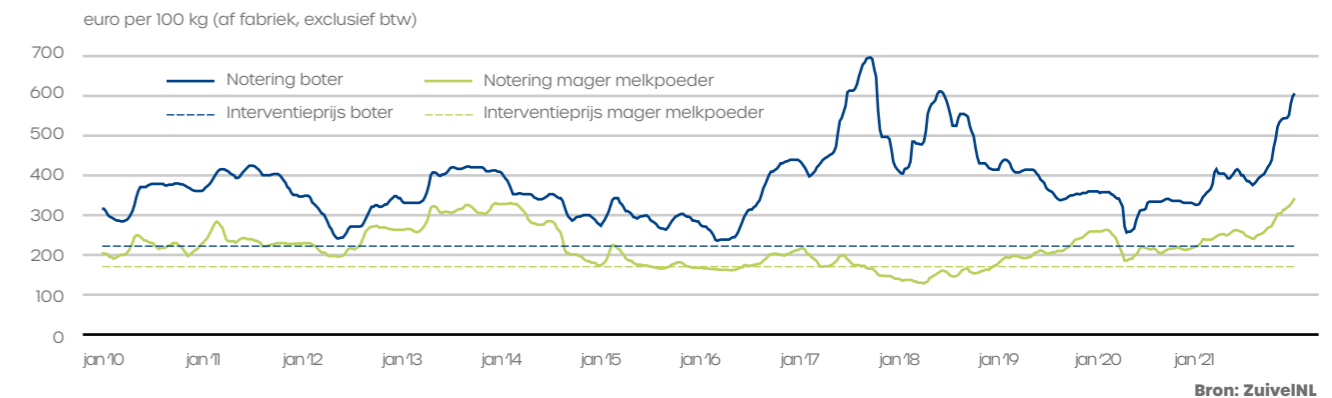
Vanaf augustus vond er een omslag in de markt plaats en stegen de prijzen van de diverse zuivelproducten over de gehele linie sterk. Dit was voornamelijk een reactie op de tegenvallende ontwikkeling van de melkaanvoer in de exportregio's. Niet alleen in de EU, maar ook in Noord-Amerika, Oceanië en Zuid-Amerika werd minder melk geproduceerd. Belangrijkste oorzaak voor deze daling was de sterk gestegen kostprijs in de melkveehouderij. Met

name de kosten van rundveevoeder waren belemmerend. Melkveehouders gebruikten daardoor minder krachtvoer om de melkproductie op peil te houden. In Noordwest-Europa (België, Duitsland, Frankrijk en Nederland) was daarnaast nog eens sprake van een tegenvallende ruwvoer kwaliteit, zodat de melkproductie en ook de gehalten nog verder achteruit gingen.

Tot het einde van het jaar namen de prijzen sterk toe. Deze werden verder opgedreven door fors gestegen transportkosten, wat o.a. het gevolg was van een beperkt aanbod van zeecontainers. De aanzienlijk gestegen gasprijzen droegen bovendien bij aan een forse verhoging van het kostprijsniveau van de melkverwerkende industrie.

Het gemiddelde prijsniveau lag in 2021 aanzienlijk hoger dan in 2020, toen de markt veel meer beïnvloed werd door corona dan in 2021. Met name de boternotering nam met 30% sterk toe. De gemiddelde jaarnotering van mager melkpoeder en vol melkpoeder steeg met respectievelijk 20% en 19%. Weipoeder liet de grootste relatieve stijging (+38%) zien. De kaasprijzen stegen iets minder hard (+7%).

NEDERLANDSE NOTERING BOTER EN MAGER MELKPOEDER

ONTWIKKELING MELKAANVOER IN BELANGRIJKSTE EXPORTERENDE LANDEN

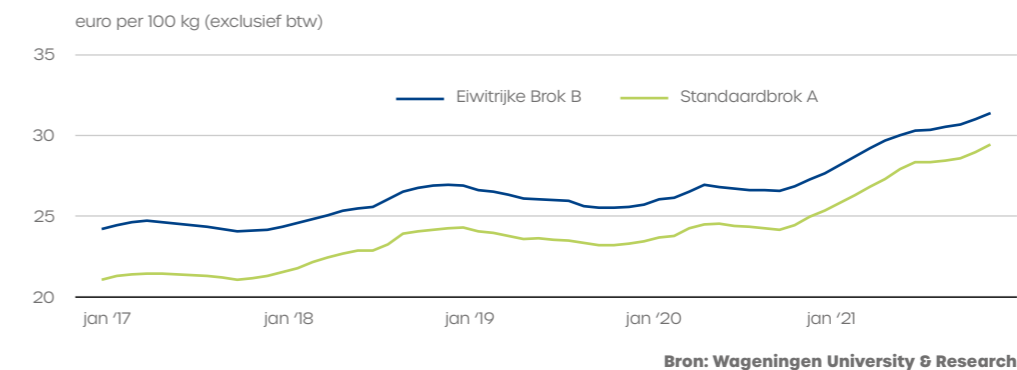
Argentinië, Australië, Brazilië, Canada, Chili, EU-27, Nieuw-Zeeland, Turkije, Uruguay, het VK en de VS

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020 ¹	2021
Melkaanvoer (x miljard kg)	301	310	316	318	331	337	336	342	346	347	354	355
Procentuele ontwikkeling t.o.v. jaar daarvoor	2,2%	3,1%	2,2%	0,4%	4,2%	1,8%	-0,3%	1,7%	1,4%	0,1%	2,0%	0,3%

¹ Er heeft geen correctie plaatsgevonden vanwege de schrikkelag in 2020

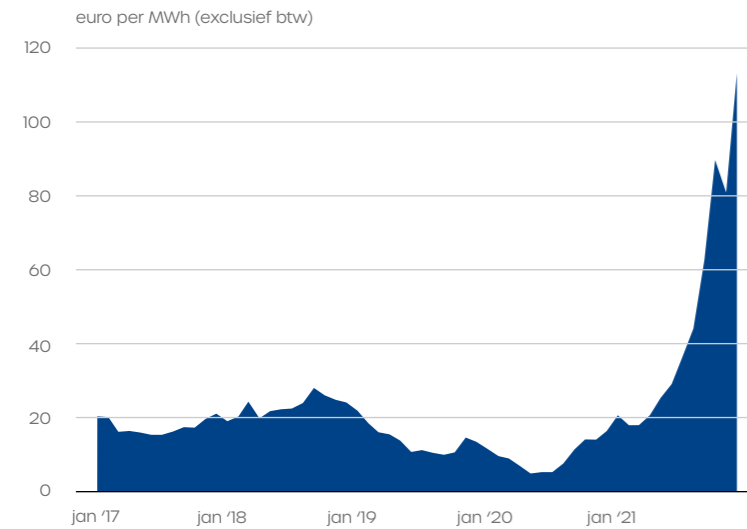
Bron: Eurostat, RVO.nl, nationale statistieken

PRIJSONTWIKKELING RUNDVEEVOEDER

ONTWIKKELING GASPRIJZEN (DUTCH TTF)

TTF: Title Transfer Facility (Nederlandse (virtuele) handelsplaats waar gas wordt verhandeld)

Bron: Elexys

DUTCH TTF GASPRIJSONTWIKKELING

JAN
2017
euro per
MWh

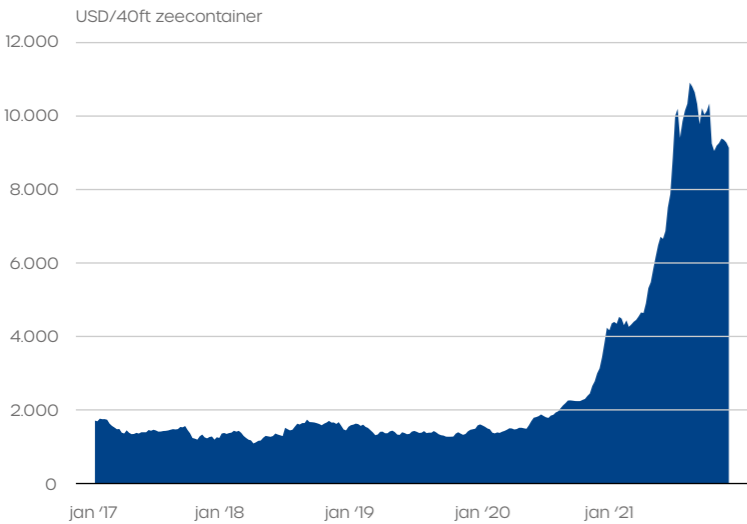
20,05

DEC
2021
euro per
MWh

112,99

PRIJSONTWIKKELING MONDIALE CONTAINERVRACHT

Freightos Baltic Index (FBX): tarieven voor 40ft zeecontainers

Bron: Freightos data

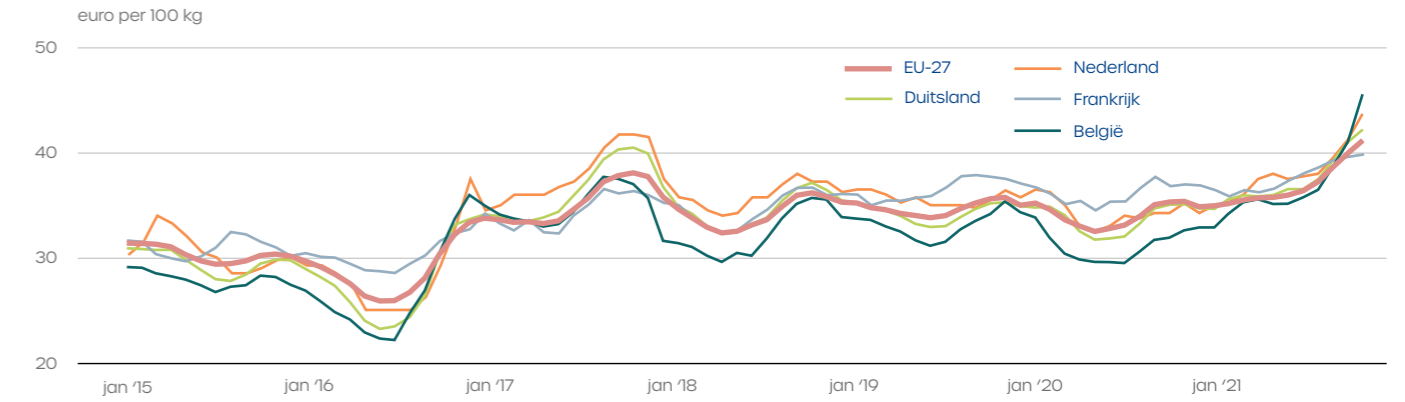
FBX
JAN 2017
\$ 1.686,-

FBX
DEC 2021
\$ 9.293,-

MONDIALE
CONTAINER
VRACHT

MAANDELIJKE UITBETAALDE MELKPRIJS

Nederland, België, Duitsland, Frankrijk en de EU-27

Bron: Milk Market Observatory

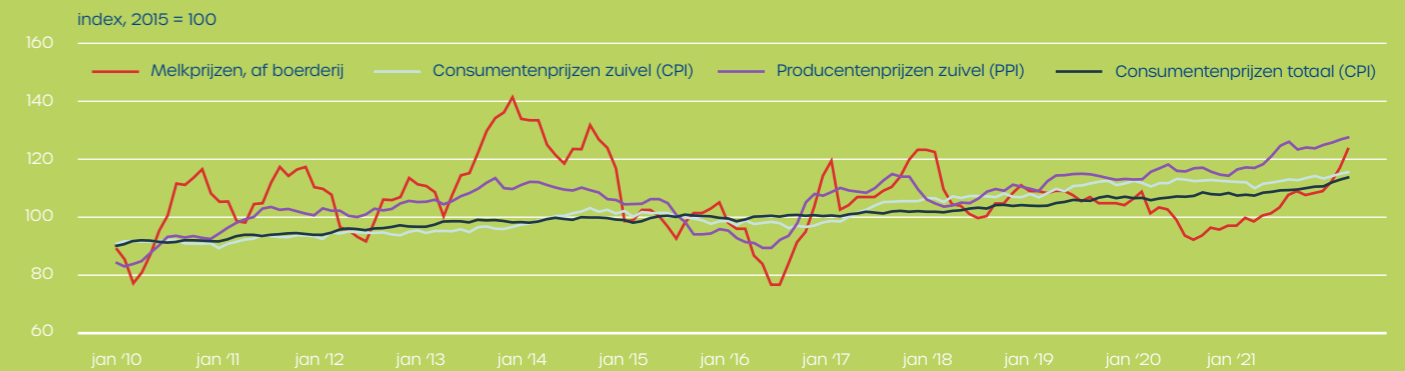
Uitbetaalde melkprijzen

De ontwikkeling van de in Nederland uitbetaalde melkprijzen weerspiegelden de ontwikkelingen op de zuivelmarkt. De melkprijs liet tot en met juni een geleidelijke stijging zien, waarna deze in het derde kwartaal

stabiliseerde als gevolg van de onderdruk staande zuivelmarktprijzen in juni en juli. Vanaf oktober ging de Nederlandse melkprijs sterk omhoog, in lijn met sinds augustus ingezette stijging van de prijzen op de zuivelmarkt. Gemiddeld genomen kwam

het Nederlandse melkprijsniveau in 2021 bijna 10% boven het niveau uit van het jaar daarvoor. Ondanks deze stijging nam het rendement van de gemiddelde melkveehouder maar beperkt toe, aangezien de kostprijs ook hard opliep.

PRIJSONTWIKKELING ZUIVEL PER SCHAKEL IN DE KETEN IN NEDERLAND

Bron: CBS, Wageningen University & Research

Melkveehouderij

Melkproductie

De Nederlandse melkproductie daalde in 2021 met 2,5% tot een volume van 13,84 miljard kg. Een klein deel van deze daling (0,3%) is te relateren aan het schrikkelog effect (een extra productiedag in 2020). Belangrijke redenen voor de afname van de melkproductie waren o.a. de tegenvallende kwaliteit van het ruwvoer, de hoge energie- en veevoerprijzen en de onzekerheid rondom de stikstofmaatregelen. Door de hoge veevoerprijzen is er minder krachtvoer gebruikt in de melkveehouderij. Dit zorgde niet alleen voor minder melk, maar ook voor lagere gehalten.

Volgens het CBS telde Nederland begin april 2021 1,57 miljoen melk- en kalfkoeien, bijna 22 duizend minder dan in 2020 (-1,4%). Deze daling in de melkveestapel verklaarde ongeveer

de helft van de afname van de melkproductie. De andere helft van de krimp kwam door de daling van de gemiddelde melkgift per koe. Deze bedroeg in 2021 meer dan 8.800 kg, ruim 100 kg minder dan in het jaar daarvoor (-1,2%).

Schaalgrootte

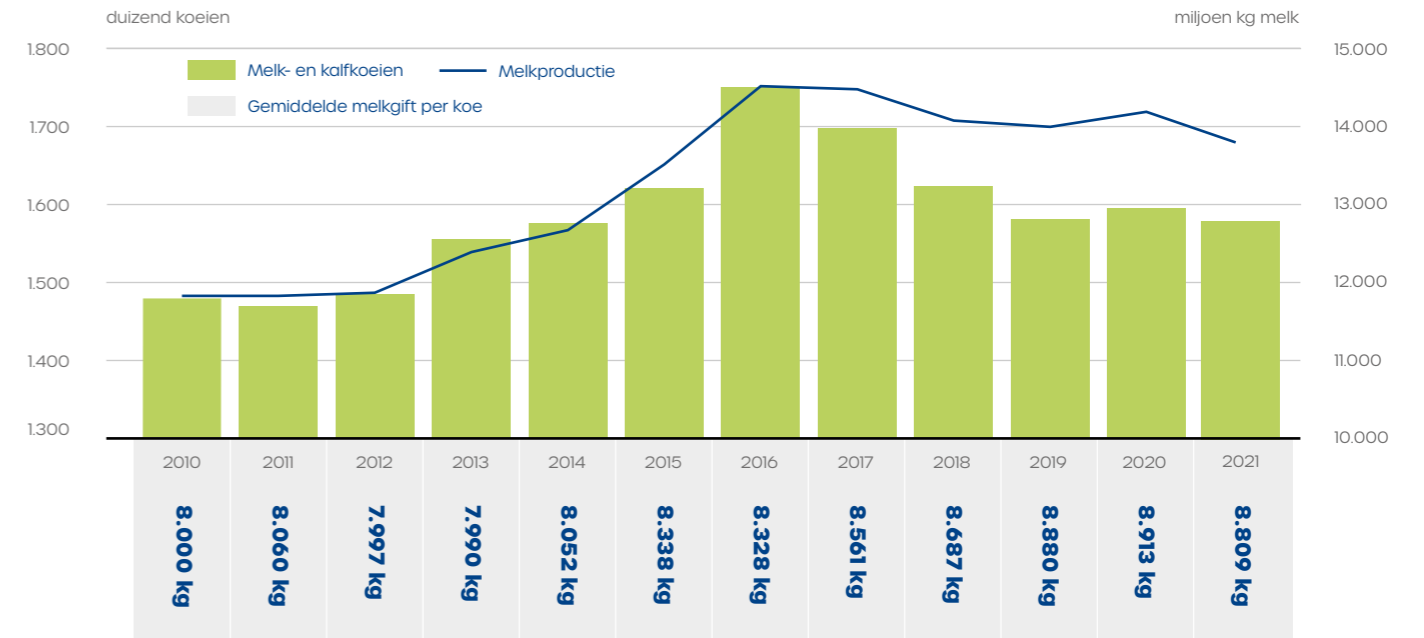
De structuurontwikkeling binnen de melkveehouderij kenmerkt zich al decennia door een afnemend aantal melkveebedrijven. In de periode vanaf 2010 stopte jaarlijks gemiddeld meer dan 2% van de bedrijven. Door de fosfaatwetgeving lag het percentage bedrijven, dat in 2018 en 2019 beëindigd werd, wat hoger dan in het quotumtijdperk.

De ongunstige margeontwikkeling en de onzekerheid rondom de stikstofmaatregelen vormden in de afgelopen

twee jaar een bijkomende factor bij de afweging tot bedrijfsbeëindiging. Volgens het CBS nam in 2021 het aantal melkveehouders opnieuw bovengemiddeld af, tot 15.250 (-3,1%). In 2020 was de daling bijna vergelijkbaar.

Het aantal kleinere melkveebedrijven, met een grootte van minder dan 100 melk- en kalfkoeien, daalt in rap tempo. De daling van het totaal aantal melkveehouders in 2021 was volledig toe te rekenen aan de afname in deze grootteklasse (-5%). Het aantal melkveehouders groter dan 100 melk- en kalfkoeien bleef in 2021 nagenoeg gelijk. Het aandeel van de grotere melkveebedrijven in het totaal kwam daarmee uit op ruim 42%. Een gemiddeld melkveebedrijf in 2021 produceerde met 103 melk- en kalfkoeien (2020: 101) 907,6 duizend kg melk (2020: 902,7 duizend kg).

MELKVEESTAPEL EN MELKPRODUCTIE

Bron: CBS, RVO.nl, ZuivelNL

STRUCTUURCIJFERS NEDERLAND

Indeling naar type melk

MELKVEEHOUDERIJ, KOEMELK

	2010	2015	2020	2021
Melkproductie (miljoen kg)	11.829	13.522	14.200	13.842
Melkveebedrijven	19.805	18.265	15.731	15.251
waarvan met meer dan 100 melkkoeien	4.260	6.017	6.471	6.466
Melkveestapel (x 1.000) ¹	1.479	1.622	1.593	1.571
Gemiddelde melkgift (per dier, in kg)	8.000	8.338	8.913	8.809

MELKSCHAPENHOUDERIJ

	2010	2015	2020	2021
Melkproductie (miljoen kg)	5	5	7	7
Melkveebedrijven	40	40	135	143
waarvan met meer dan 100 melkschapen	-	-	43	38
Melkveestapel (x 1.000) ²	10	10	14	14
Gemiddelde melkgift (per dier, in kg)	500	500	500	500

¹Ouder dan 2 jaar

²Ouder dan 1 jaar

MELKGEITENHOUDERIJ

	2010	2015	2020	2021
Melkproductie (miljoen kg)	192	261	407	417
Melkveebedrijven	551	509	561	621
waarvan met meer dan 100 melkgeiten	334	348	392	400
Melkveestapel (x 1.000) ²	222	292	441	451
Gemiddelde melkgift (per dier, in kg)	865	894	923	925

BUFFELMELKHOUDERIJ

	2010	2015	2020	2021
Melkproductie (miljoen kg)	1	1	3	3
Melkveebedrijven	8	7	19	21
Melkveestapel (x 1.000)	1	1	1	2
Gemiddelde melkgift (per dier, in kg)	2.200	2.200	2.200	2.200

Bron: CBS, LTO, RVO.nl, Wageningen University & Research, ZuivelNL

BIOLOGISCHE MELKVEEHOUDERIJ IN EEN AANTAL EUROPESE LANDEN

Productie van biologische melk

miljoen kg

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Duitsland	732	795	939	1.118	1.185	1.234	1.266
Frankrijk	568	579	655	868	1.022	1.144	1.266
Denemarken	466	516	594	690	708	728	746
Oostenrijk	441	472	529	568	585	601	613
Verenigd Koninkrijk	427	420	453	493	488	508	509
Zweden	370	369	414	465	464	481	482
Nederland	169	189	214	255	265	284	291
Zwitserland	223	228	233	245	260	272	288
België	-	55	62	80	90	99	107
Finland	56	57	64	71	76	81	83

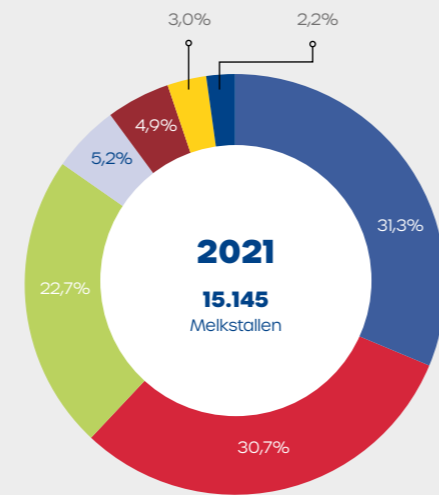
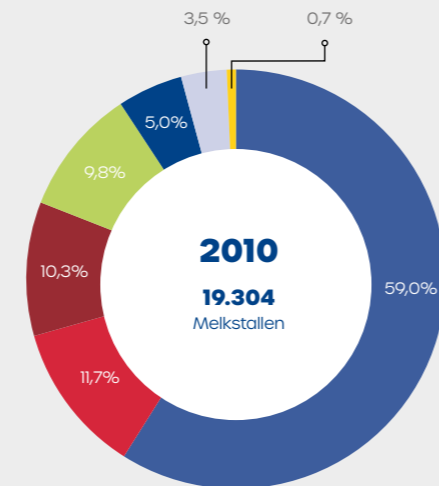
Aantal biologische melkkoeien

duizend koeien

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Duitsland	150	176	204	196	227	227
Frankrijk	114	120	128	146	160	169
Denemarken	56	58	71	79	78	79
Oostenrijk	95	107	115	115	115	115
Verenigd Koninkrijk	77	81	76	88	90	60
Zweden	48	49	53	59	57	57
Nederland	25	28	32	37	38	40
Zwitserland	51	52	55	60	61	62
België	13	17	20	22	22	24
Finland	8	9	9	10	10	10

bron: CBS, Eurostat, Wageningen University & Research, ZMB, ZuivelNL, nationale statistieken

TYPE MELKSTALLEN

- Visgraatmelkstallen
- Automatische melksystemen
- Zij-aan-zij melkstallen
- Draaimelkstallen
- Grupstallen
- Swingover melkstallen
- Tandemmelkstallen

Bron: Kwaliteitszorg Onderhoud Melkinstallaties (Qlip)

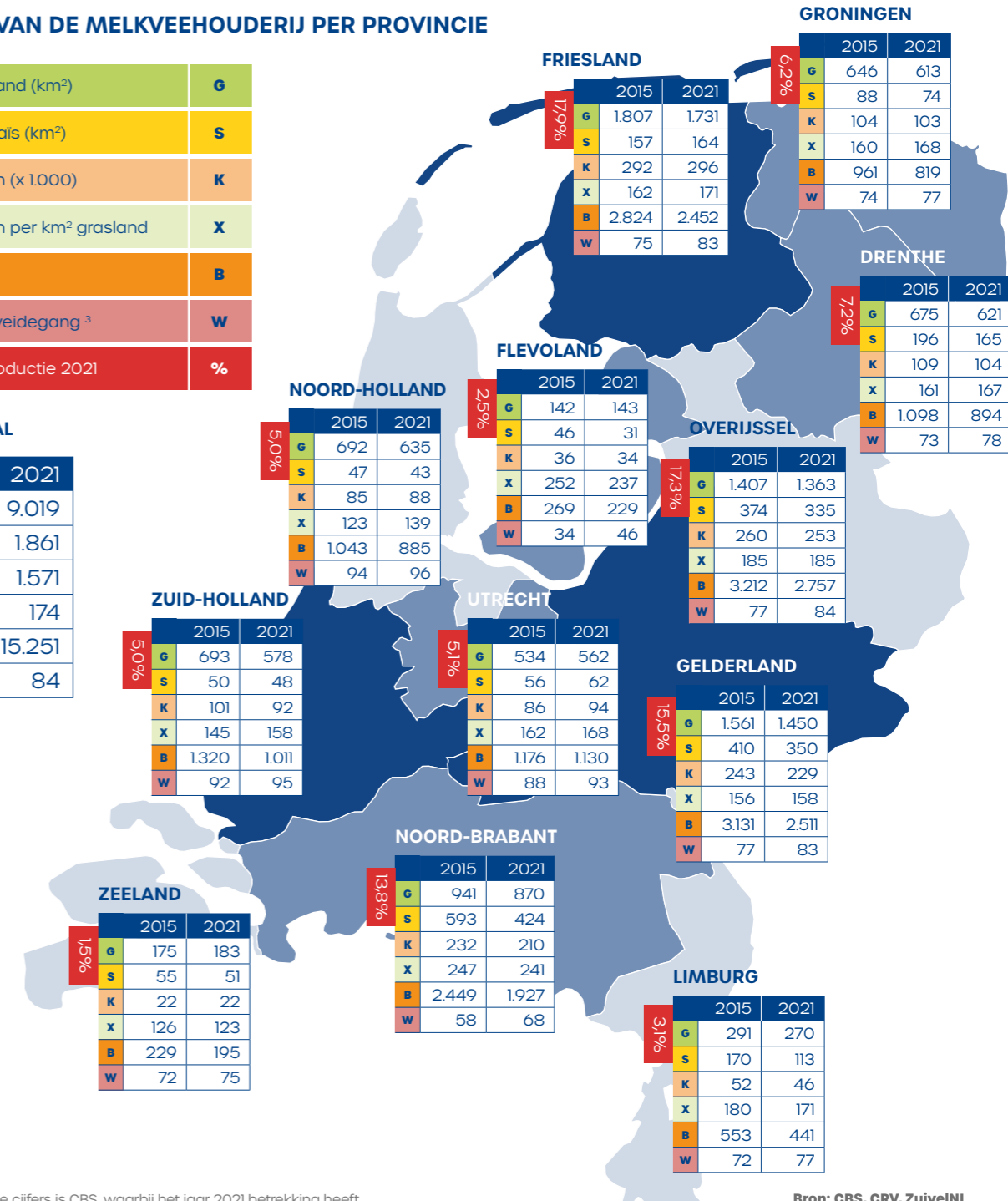
KENGETALLEN VAN DE MELKVEEHOUDERIJ PER PROVINCIE

Oppervlakte grasland (km ²)	G
Oppervlakte snijmaïs (km ²)	S
Melk- en kalfkoeien (x 1.000)	K
Melk- en kalfkoeien per km ² grasland	X
Melkveebedrijven	B
% bedrijven met weidegang ³	W
Aandeel in melkproductie 2021	%

NEDERLAND TOTAAL

	2015	2021
G	9.563	9.019
S	2.242	1.861
K	1.622	1.571
X	170	174
B	18.265	15.251
W	78	84

³ De bron bij de provinciale cijfers is CBS, waarbij het jaar 2021 betrekking heeft op het jaar 2020. De bron bij Nederland is Duurzame Zuivelketen (ZuivelNL).

Bron: CBS, CRV, ZuivelNL

Melkverwerking

Melkaanvoer

In 2021 is de melkaanvoer van de belangrijkste zuivel exporterende landen per saldo slechts licht (+0,3%) toegenomen. Deze groei vertegenwoordigde een additioneel volume van 1,1 miljard kg melk. Gecorrigeerd voor het schrikkelag effect kwam de stijging uit op 0,6%. Tot en met augustus was er nog sprake van groei, hoewel het groeitempo al in de zomermaanden sterk vertraagde. Vanaf september ontwikkelde de melkproductie in de belangrijkste exportregio's zich per saldo negatief. Voornaamste oorzaak van de achterblijvende melkplas waren de sterk gestegen kosten van energie, veevoer en kunstmest.

De melkaanvoer in de EU-27 daalde in 2021 met 0,3%. Als rekening wordt gehouden met het schrikkelag effect, dan was sprake van een vrijwel stabiele ontwikkeling. Opvallend was de krimp in Noordwest-Europa. België (-1,2%), Duitsland (-2,1%), Frankrijk (-1,5%) en Nederland (-2,5%) lieten een afname zien. Dit was hoofdzakelijk een gevolg van de mindere ruwvoer kwaliteit en de hoge veevoerprijzen. Ierland (+5,5%) en Italië (+3,2%) realiseerden daarentegen een sterke toename.

Enige groei van betekenis werd gerealiseerd in de Verenigde Staten (+1,3%, gecorrigeerd voor het schrikkelag effect +1,6%). Tot en met juli waren de Verenigde Staten nog de motor achter het mondiale aanbod. Sindsdien zetten stijgende kosten en een dalende melkveestapel een rem op de melkproductie, waardoor vanaf augustus stabilisatie en zelfs een lichte daling van het volume plaatsvond. Van de mondiaal belangrijkste zuivelexporteurs heeft Argentinië in 2021 als enige land continue groei laten zien. Uiteindelijk nam de Argentijnse melkplas met 4% toe.

De Nieuw-Zeelandse melkaanvoer wist voor het tweede jaar op rij nauwelijks groei (+0,1%) te realiseren. Door ongunstige weersomstandigheden in de tweede helft van het jaar en de sterk gestegen kosten werd de toename in de eerste helft van het jaar volledig teniet gedaan.

In Australië daalde de melkproductie met 0,9%. Sinds juni kromp het volume onafgebroken. Met name in Victoria en Tasmanië, de belangrijkste Australische melkregio's, liepen volumes sterk terug door tegenvallende weerscondities.

Melkverwerking

De Nederlandse zuivelindustrie verwerkte in 2021 ongeveer 14,3 miljard kg melk, ruim 2% minder dan in 2020. Meer dan de helft daarvan was bestemd voor de kaasproductie. Deze nam met bijna 2% af, tot een volume van 955 duizend ton (inclusief kwark). Circa 60% hiervan betrof Goudse kaas. De productie van boter en boterolie bleef nagenoeg gelijk. Er werd fors minder consumptiemelk en -producten (-7%) geproduceerd. De productie van mager melkpoeder nam met naar schatting bijna 8% af. De niet-mager melkpoederproductie steeg beduidend (+18%) dankzij een sterk gestegen exportvraag.

Structuur

De Nederlandse zuivelindustrie bestond eind 2021 uit 26 ondernemingen met in totaal 52 productielocaties. Vijf van deze ondernemingen zijn coöperaties. Zij verwerken de melk op 25 locaties. De productiewaarde van de zuivelindustrie nam in 2021 met 6,3% toe tot naar schatting bijna € 8,1 miljard. Deze toename weerspiegelde de sterke stijging van de marktprijzen voor alle producten op de zuivelmarkt. Per 100 kg verwerkte melk steeg de productiewaarde bijna 9% in vergelijking met het niveau in het jaar daarvoor.

INDUSTRIËLE ZUIVELPRODUCTIE NEDERLAND

miljoen kg

	2020	2021 ¹	2021/2020
Melk afgeleverd aan fabrieken	13.987	13.635	-2,5%
Voor verwerking beschikbare melk	14.620	14.300	-2,2%
Consumptiemelk en -producten ²	1.102	1.030	-6,6%
Kaas (inclusief kwark)	970	955	-1,6%
Boter en boterolie	206	204	-0,5%
Niet-mager melkpoeder ³	135	158	17,8%
Mager melkpoeder ³	71	65	-7,8%

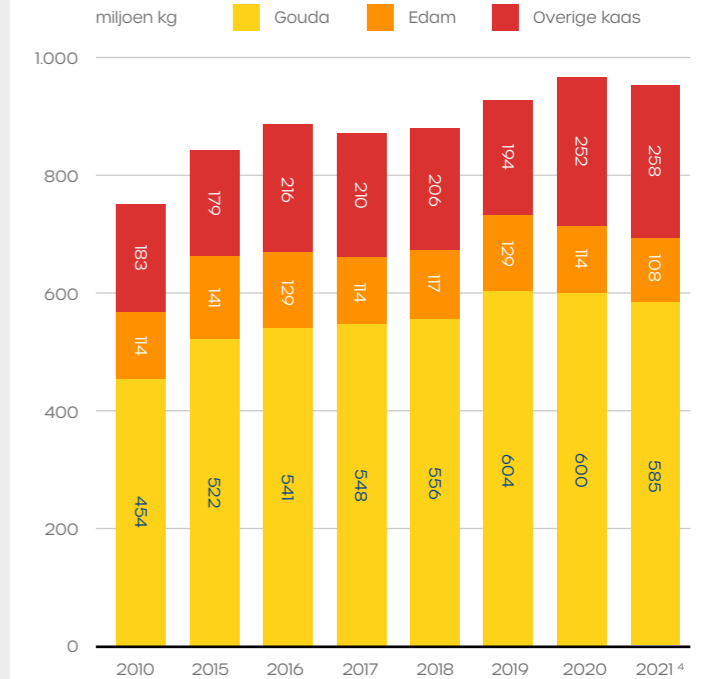
¹ Gebaseerd op de ontwikkeling van de maandcijfers

² Exclusief toevoegingen, inclusief room

³ Schatting

Bron: RVO.nl, ZuivelNL

PRODUCTIE VAN FABRIEKSKAAS PER SOORT IN NEDERLAND

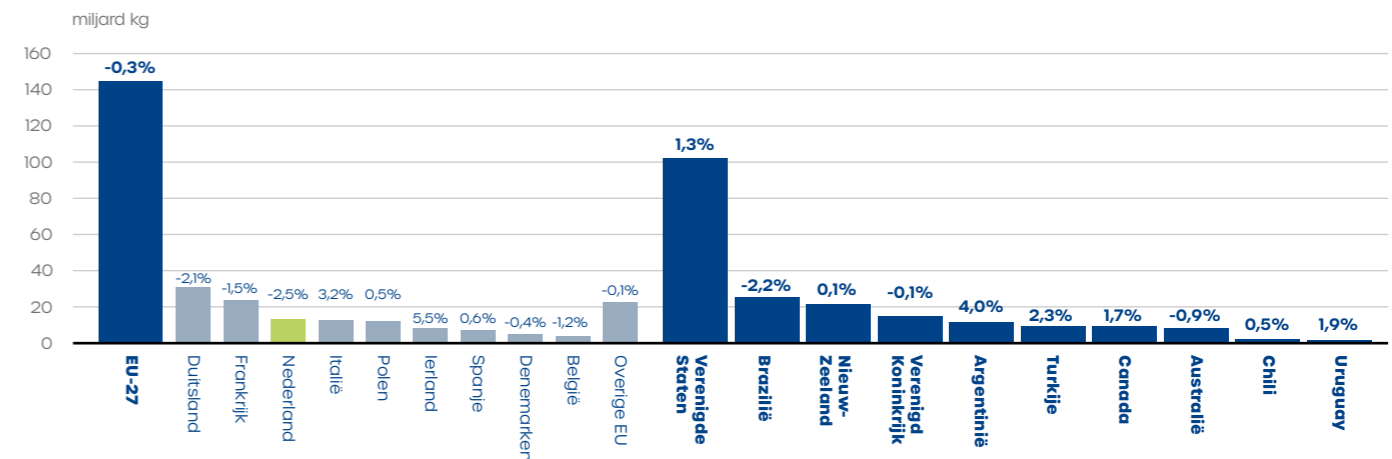

⁴ Schatting gebaseerd op de ontwikkeling van de maandcijfers productie en export

Bron: RVO.nl, ZuivelNL

MELKAANVOER INTERNATIONAAL

Melkaanvoer belangrijkste exporterende landen in de wereld (relatieve ontwikkeling t.o.v. 2020)⁵

⁵ Er heeft geen correctie plaatsgevonden vanwege de schrikkelag in 2020

Bron: Eurostat, RVO.nl, nationale statistieken

GEOGRAFISCHE SPREIDING ZUIVELINDUSTRIE

Situatie per 31-12-2021

- FrieslandCampina (19)
- Ausuntria (2)
- A-ware (2)
- DOC Kaas (DMK) (2)
- Kaasmakerij Henri Willig (2)
- Lactalis Leerdammer (2)
- Nutricia (Danone) (2)
- Rouveen Kaasspecialiteiten (2)
- Vreugdenhil Dairy Foods (2)
- Arla Foods NIJKERK
- CONO Kaasmakers WESTBEEMSTER
- Den Eelder WELL
- De Graafstroom BLESKENSGRAAF
- Eijssen Dairy BEEK
- Farm Dairy LELYSTAD
- Fonterra HEERENVEEN
- Globemilk BOXMEER
- Hochwald Foods BOLSWARD
- Kaasmakerij Özgazi ETTEN-LEUR
- Klaverkaas WINKEL
- Nestlé NUNSPEET
- Trouw Nutrition SLOTEN
- Vecozuivel ZEEWOLDE
- VIV Buisman ZELHEM
- Wheyco (DMK) HOOGVEEEN
- Zuivelhoeve HENGLO OV

KENGETALLEN NEDERLAND

	2019	2020	2021
Ondernemingen ⁶	26	26	26
Totaal fabrieken:	54	53	52
Coöperatief	27	26	25
Niet coöperatief	27	27	27
Verwerkte melk (miljoen kg)	14.230	14.620	14.300
Productiewaarde (miljoen euro)	7.600	7.600	8.075

⁶ Die meer dan 10 miljoen kg (rauwe) melk, room en/of wei verwerken

Bron: RVO.nl, ZuivelNL

TOP-20 GROOTSTE ZUIVELCONCERNEN

Omzet in 2020 + fusies en acquisities tussen 1 januari en 30 juni 2021

	CONCERN	LAND	OMZET	
			miljard US dollar	miljard euro
1	Lactalis	Frankrijk	23,0 ⁷	20,2 ⁷
2	Nestlé	Zwitserland	20,8 ⁷	18,2 ⁷
3	Dairy Farmers of America	Verenigde Staten	19,0 ⁷	16,6 ⁷
4	Danone	Frankrijk	17,3 ⁷	15,2 ⁷
5	Yili	China	13,8 ⁷	12,1 ⁷
6	Fonterra	Nieuw-Zeeland	13,6	11,9
7	FrieslandCampina	Nederland	12,7	11,1
8	Arla Foods	Denemarken/Zweden	12,1	10,6
9	Mengniu	China	11,0 ⁷	9,7 ⁷
10	Saputo	Canada	10,7	9,3
11	Unilever	Nederland/Verenigd Koninkrijk	6,6 ⁷	5,8 ⁷
12	DMK	Duitsland	6,4	5,6
13	Meiji	Japan	6,0 ⁷	5,2 ⁷
14	Savencia	Frankrijk	5,9	5,2
15	Kraft Heinz	Verenigde Staten	5,6	4,9
16	Agropur	Canada	5,6 ⁷	4,9 ⁷
17	Sodiaal	Frankrijk	5,5	4,8
18	Gujarat Co-operative Milk Marketing Federation	India	5,3	4,6
19	Schreiber Foods	Verenigde Staten	5,1	4,5
20	Müller	Duitsland	5,1	4,5

⁷ Schatting

Bron: Rabobank

Duurzaamheid

PRODUCT CARBON FOOTPRINT MELKVEEHOUDERIJ

gram CO₂-equivalenten per kg afgeleverde meetmelk naar bron

	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Op het melkveebedrijf							
Pens en darmfermentatie (methaan)	571	573	552	509	506	526	520
Mest (methaan) ¹	152	157	149	141	140	144	141
Mest en bodem (lachgas) ²	147	137	127	118	115	116	119
Energiegebruik (CO ₂) ³	31	31	30	29	29	30	31
Totaal op het melkveebedrijf	900	898	858	797	789	816	812
Bij productie grondstoffen							
Krachtvoer (CO ₂)	298	351	346	340	322	318	321
Ruwvoer en bijproducten (CO ₂)	16	27	23	20	20	15	27
Kunstmest (CO ₂)	43	41	37	37	33	35	36
Energie (CO ₂) ⁴	37	19	19	19	19	17	16
Overig (CO ₂) ⁵	34	32	28	31	34	35	34
Totaal productie grondstoffen	429	470	453	447	428	421	434
Totaal melkveehouderij	1.329	1.368	1.312	1.244	1.217	1.241	1.246

¹ emissies uit dierlijke mest a.g.v. fermentatieprocessen in een anaerobe omgeving;

² emissies t.g.v. nitrificatie- en denitrificatieprocessen in de opslag van dierlijke mest en in de bodem, en de indirecte emissie na atmosferische depositie van N-verbindingen en door afspoeling en uitspoeling van N uit landbouwbodems;

³ directe emissie van fossiele brandstoffen (aanname dat 80% van totale emissie van fossiele brandstoffen bij verbranding op melkveebedrijf plaatsvindt), inclusief loonwerk en teeltwerkzaamheden;

⁴ emissie die plaatsvindt bij productie van elektriciteit (100%) en fossiele brandstoffen (aanname dat 20% van totale emissie van fossiele brandstoffen bij productie plaatsvindt)

⁵ emissie bij de productie van overige aangevoerde grondstoffen, bijvoorbeeld landbouwplastics en pesticiden.

Bron: Sectorrapportage Duurzame Zuivelketen 2020

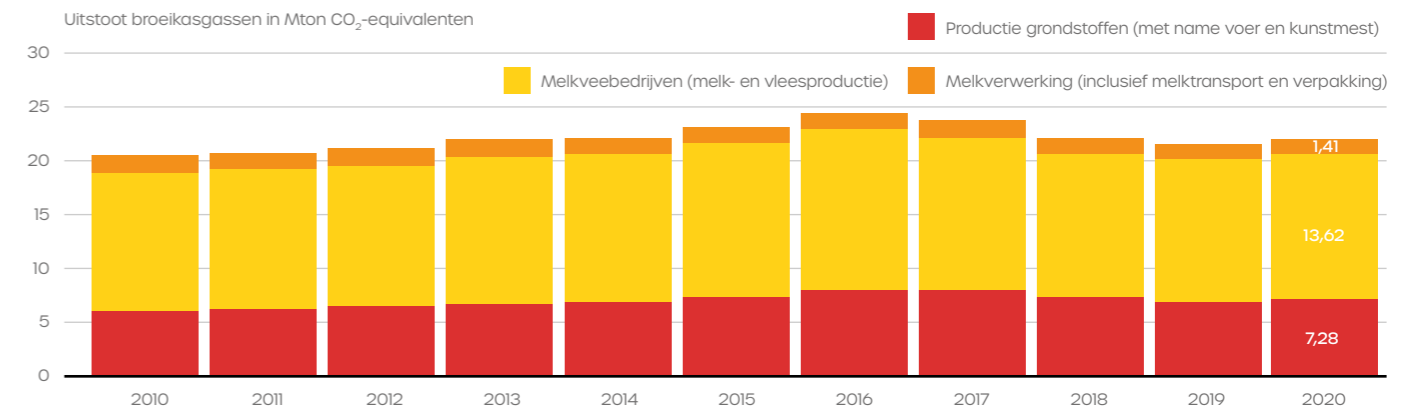
Duurzame Zuivelketen

ZuivelNL financiert en verzorgt het programmamanagement van de Duurzame Zuivelketen. De Duurzame Zuivelketen (DZK) is een samenwerkingsverband

van LTO Nederland, het Nederlands Agrarisch Jongeren Contact NAJK, de Nederlandse Melkveehouders Vakbond NMV en zuivelondernemingen verenigd in de Nederlandse Zuivel Organisatie NZO. Via de DZK streven

de betrokken melkveehouders-organisaties en zuivelondernemingen gezamenlijk naar een toekomstbestendige zuivelketen (zie voor meer informatie: www.duurzamezuivelketen.nl).

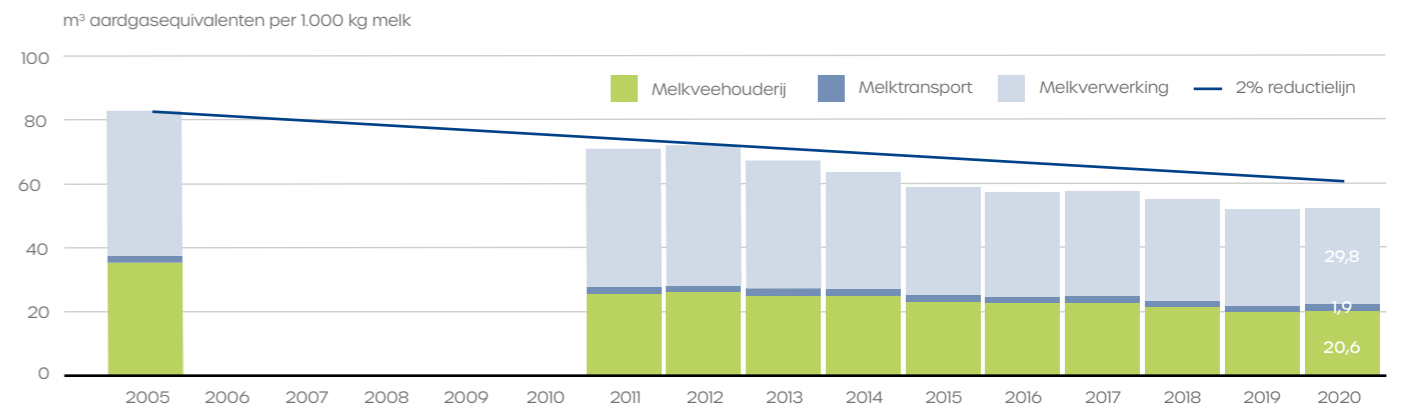
SECTOR CARBON FOOTPRINT UIT ZUIVELKETEN

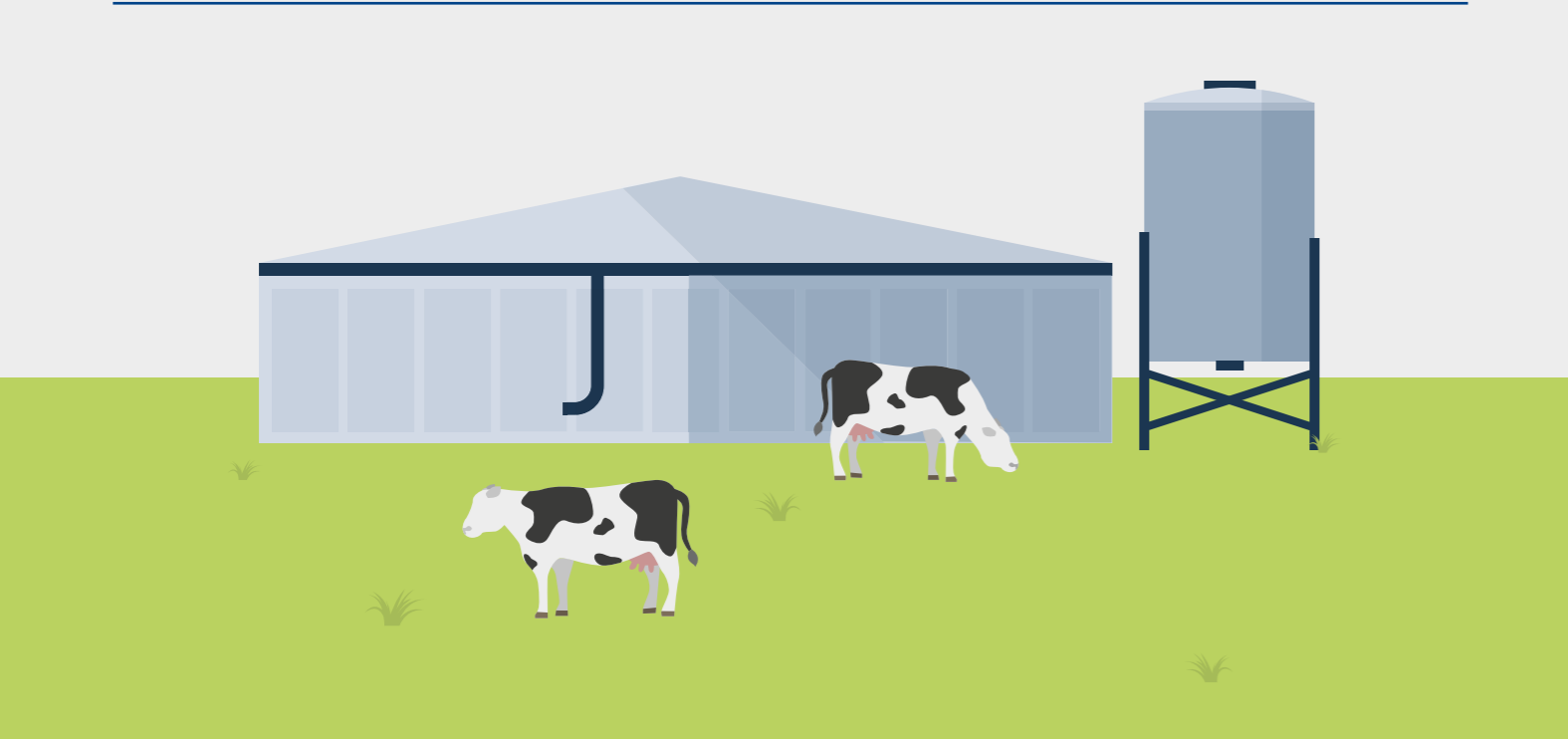
Bron: Sectorrapportage Duurzame Zuivelketen 2020

VERLOOP ENERGIE-EFFICIËNTIE IN GEHELE ZUIVELKETEN IN RELATIE TOT DOELSTELLING

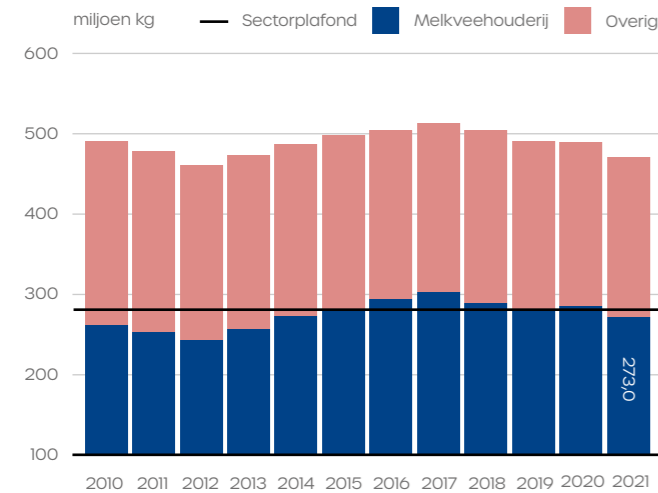
(jaarlijks 2% reductie ten opzichte van referentiejaar 2005)

Bron: Sectorrapportage Duurzame Zuivelketen 2020

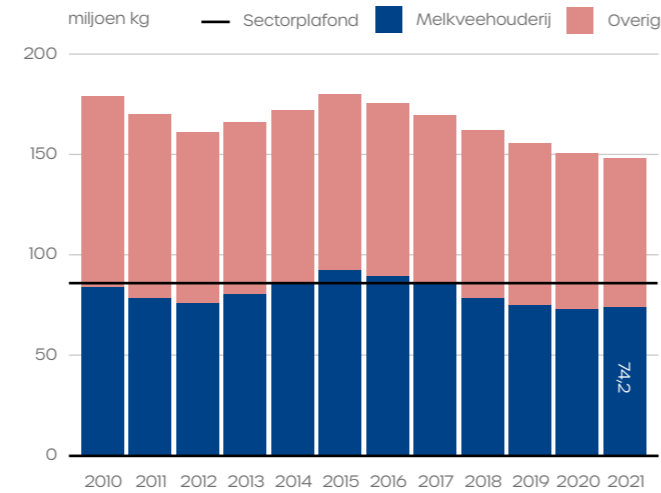

STIKSTOFPRODUCTIE IN DIERLIJKE MEST

Sectorplafond melkveehouderij 281,8 miljoen kg

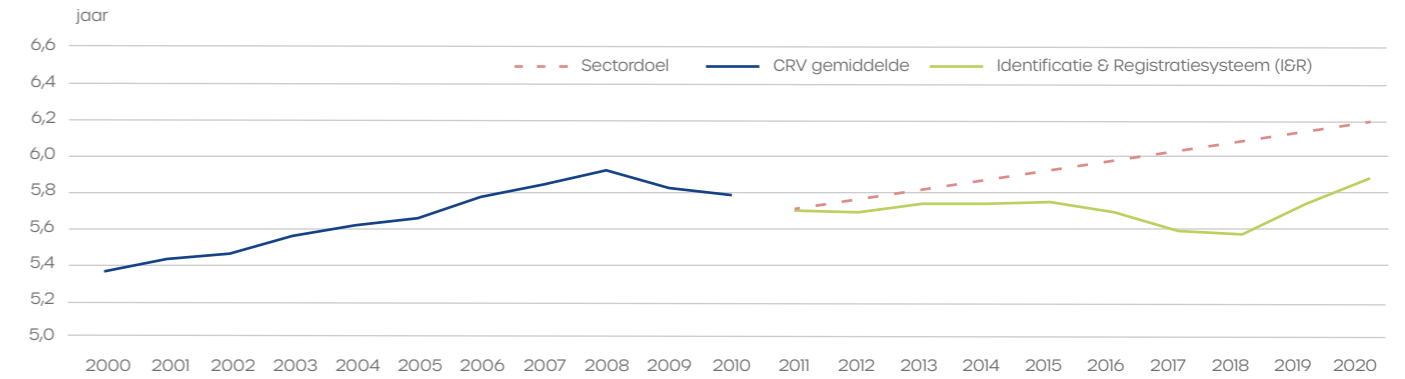
FOSFAATPRODUCTIE IN DIERLIJKE MEST

Sectorplafond melkveehouderij 84,9 miljoen kg **Bron: CBS**

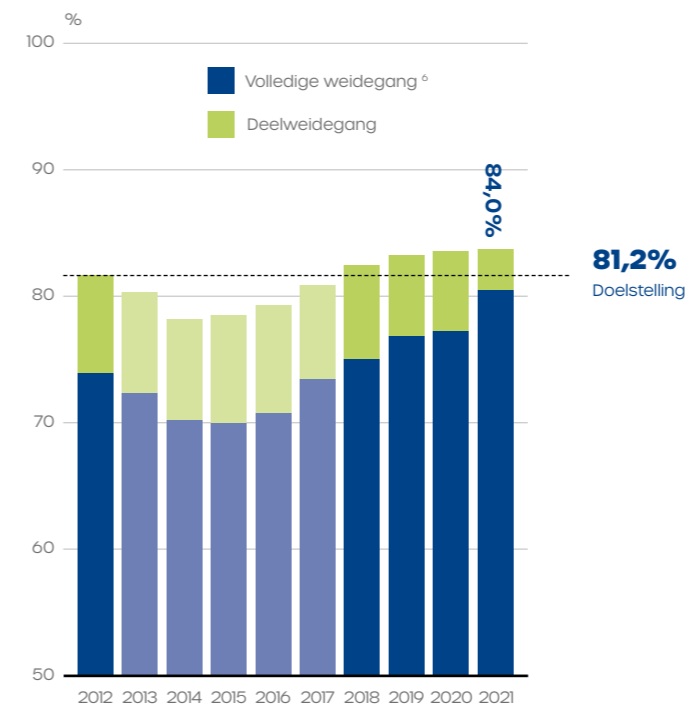
LEVENSDUUR VAN MELKKOEIEN

Gemiddelde leeftijd bij afvoer

Bron: Sectorrapportage Duurzame Zuivelketen 2020

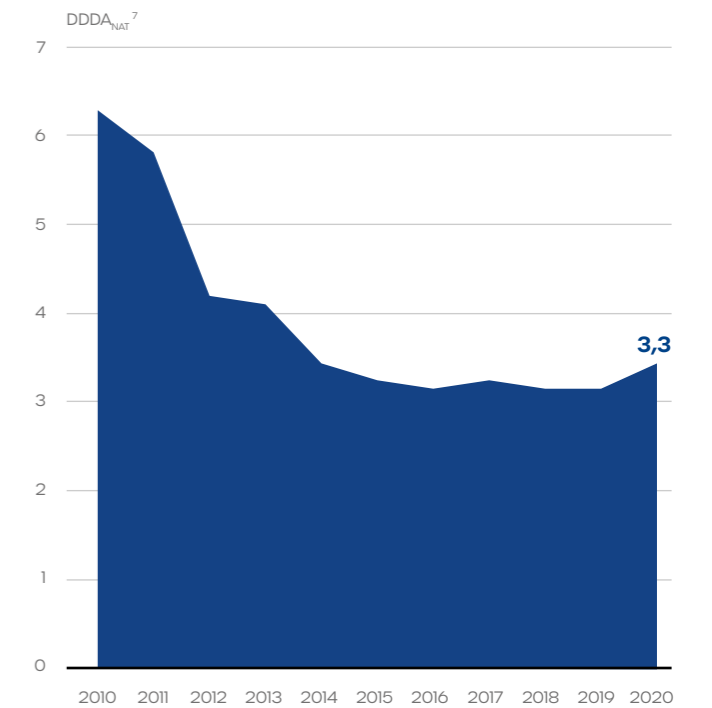
WEIDEGANG

° Bij volledige weidegang lopen de melkgevende koeien op jaarbasis gedurende ten minste 120 dagen en ten minste 6 uur per dag buiten

Bron: Duurzame Zuivelketen, ZuivelNL

ONTWIKKELING GEMIDDELTE ANTIBIOTICA- GEBRUIK MELKVEEBEDRIJVEN VOLGENS SDA (AUTORITEIT DIERGENEESMIDDELEN)

7 Defined Daily Dose Animal, National: gebruik van antibiotica op nationaal niveau

Bron: Sectorrapportage Duurzame Zuivelketen 2020

Handel

Uitvoer

De totale Nederlandse uitvoerwaarde van zuivel nam in 2021 met bijna 9% toe, uitkomend op een niveau van €8,2 miljard. Dit was niet alleen het resultaat van de fors hogere marktprijzen van zuivel, maar ook bij bijna alle producten van herstel van het volume na het eerste coronajaar. Ondanks het gegeven dat corona nog een zware impact had op de wereld, zorgde dit niet voor een verdere daling van de vraag. Grootste bijdrage aan de waardetoeename werd geleverd door boter en -olie (+18%), kaas (+5%) en gecondenseerde melk (+5%). De uitvoerwaarde van niet-mager melkpoeder nam maar bescheiden (+1%) toe, ondanks het feit dat het volume sterk steeg. Bij mager melkpoeder was sprake van een waardestijging met 4%, maar daalde de exporthoeveelheid echter met 4%.

Bij de belangrijkste productgroep kaas was de stijging van het volume (+3%) minder sterk dan die van de waarde. In 2021 werd in totaal ruim 945 duizend ton kaas geëxporteerd. Opvallend was de sterke afname van de export van Nederlandse kaastypes met bijna 25 duizend ton. Met name Gouda (-5%) en Edam (-8%) liepen hard terug. Daarentegen nam de uitvoer van

Mozzarella met 62% aanzienlijk toe tot een volume van bijna 69 duizend ton. Grootste deel van de absolute groei van de kaasexport werd gerealiseerd in de EU-27 (+3%). Met name Spanje was een belangrijke groeimarkt. De handel met Duitsland nam licht toe. De leveringen aan België daalden voor het tweede jaar op rij. Door de Brexit nam het belang van de derde landenexport toe. De export naar het VK liep als gevolg van de uittreding uit de EU een flinke deuk op in 2021 (-9%). Daling vond met name plaats in het eerste kwartaal. In de rest van het jaar bleven de volumes redelijk op peil. Ondanks deze daling bleef het naar de overige Europese landen uitgevoerde volume van kaas stabiel. Opvallende daling vond plaats in de afzet in Azië. Voornamelijk Japan en het Midden-Oosten namen minder kaas af. De export naar Zuid-Korea steeg significant, dit betrof vooral Mozzarella.

De EU is van oudsher met afstand de belangrijkste afzetregio voor Nederlandse zuivelproducten. In 2021 vertegenwoordigden de leveringen naar EU-lidstaten met een waarde van bijna € 5,8 miljard ruim 70% van de totale uitvoerwaarde. Alleen al de buurlanden België en Duitsland, samen met Frankrijk, zijn in waarde goed voor meer dan

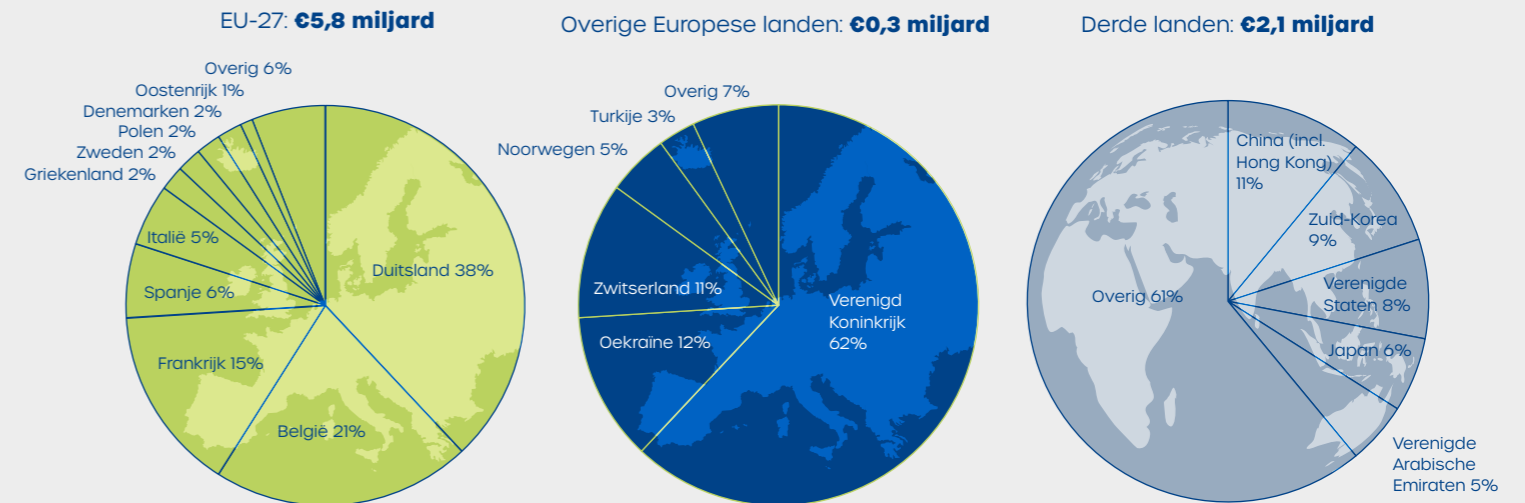
de helft van de totale Nederlandse zuivelafzet. Nederland is één van de meest actieve EU-lidstaten op de wereldmarkt. Het Nederlandse aandeel in de wereldhandel, die in 2021 93,0 miljard kg melkequivalenten bedroeg, was ruim 4%. China (inclusief Hong Kong) was buiten de EU in 2021 opnieuw de belangrijkste bestemming voor zuivel uit Nederland, goed voor 3% van de totale uitvoerwaarde. Zuid-Korea en het VK waren dat jaar beide goed voor een aandeel van ruim 2% in het totaal.

Invoer

Naast exporteur is Nederland een belangrijke importeur van zuivel uit andere EU-lidstaten, in de eerste plaats vanuit Duitsland, België en Ierland. Het aandeel vanuit overige herkomstlanden buiten de EU is vanwege de Brexit toegenomen naar 4% (was nog geen 1% in 2020). In 2021 steeg de waarde van de invoer fors, tot bijna €4,1 miljard (+14%).

Vooral de import van boter en -olie, mager melkpoeder en melk en room nam zowel in volume als waarde sterk toe. Per saldo was in 2021 uiteindelijk sprake van een stijging van het Nederlandse zuivelhandelsoverschot, tot € 4,1 miljard (+4%).

NEDERLANDSE UITVOERWAARDE ¹ NAAR BESTEMMING

¹ Kaas, boter en boterolie, gefermenteerde melkproducten, ingedikte melk, melk en room, wei en weiprodukten en producten met melkbestanddelen (HS-codes 0401 t/m 0406 en 17021)

Bron: Eurostat, ZuivelNL

TOP-5 EXPORTERENDE LANDEEN IN HOEVEELHEDEN (EU-27: exclusief intrahandel)

miljoen kg

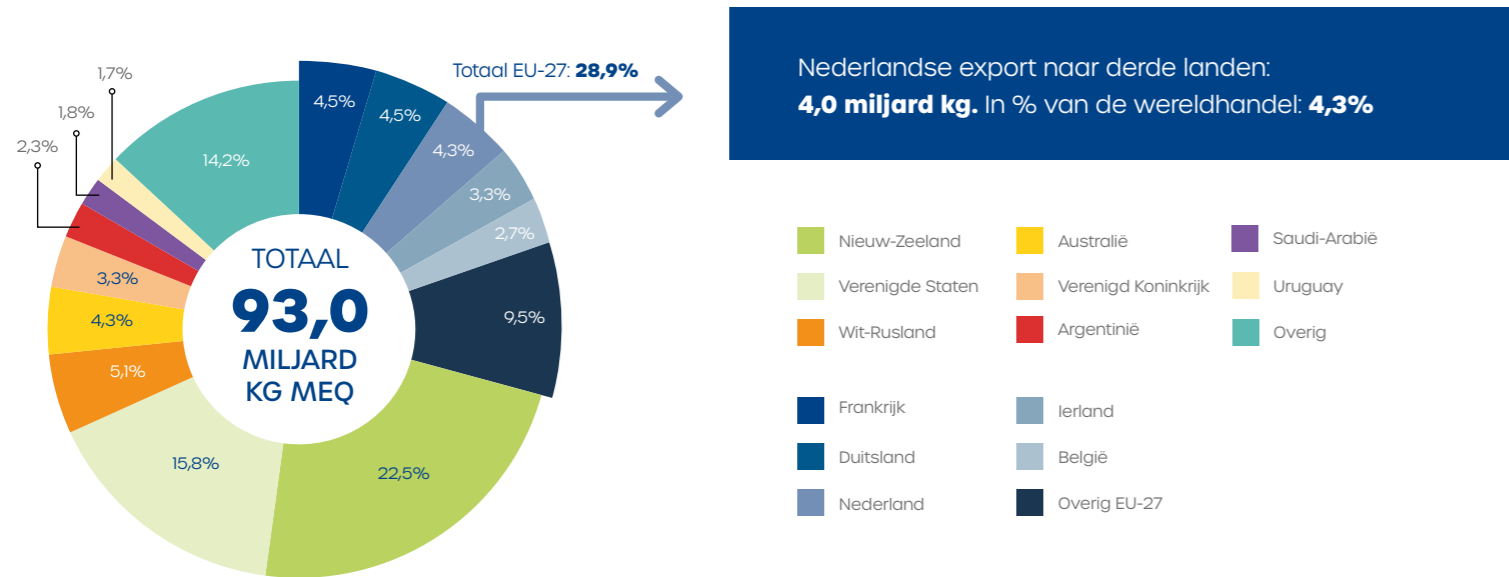
KAAS			BOTER EN BOTEROLIE			NIET-MAGER MELKPOEDER			MAGER MELKPOEDER		
Land	Volume	%	Land	Volume	%	Land	Volume	%	Land	Volume	%
EU-27	1.393,9	40,4%	Nieuw-Zeeland	397,5	38,8%	Nieuw-Zeeland	1.618,9	57,8%	VS	893,8	34,0%
waarvan door:			EU-27	262,5	25,6%	EU-27	298,1	10,6%	EU-27	788,5	30,0%
Duitsland	212,0	6,1%	waarvan door:			waarvan door:			waarvan door:		
Nederland	193,0	5,6%	Ierland	84,2	8,2%	Nederland	99,1	3,5%	Frankrijk	165,0	6,3%
Frankrijk	179,0	5,2%	Frankrijk	52,2	5,1%	Denemarken	48,6	1,7%	België	139,2	5,3%
Ierland	163,9	4,8%	Nederland	39,4	3,8%	Frankrijk	42,7	1,5%	Duitsland	116,9	4,5%
Italië	161,5	4,7%	Denemarken	29,5	2,9%	Ierland	31,2	1,1%	Ierland	97,3	3,7%
VS	407,1	11,8%	België	17,0	1,7%	België	24,7	0,9%	Nederland	79,2	3,0%
Nieuw-Zeeland	358,0	10,4%	Wit-Rusland	87,4	8,5%	Argentinië	145,1	5,2%	Nieuw-Zeeland	325,9	12,4%
Wit-Rusland	298,5	8,7%	VS	58,1	5,7%	Uruguay	140,8	5,0%	Australië	156,7	6,0%
Australië	156,8	4,5%	VK	51,9	5,1%	Australië	51,4	1,8%	Wit-Rusland	120,0	4,6%
Overige	835,7	24,2%	Overige	167,7	16,4%	Overige	545,6	19,5%	Overige	340,2	13,0%
Totaal ²	3.450,0	100,0%	Totaal ²	1.025,0	100,0%	Totaal ²	2.800,0	100,0%	Totaal ²	2.625,0	100,0%

² Betreft een benadering van het wereldhandelstotaal

Bron: Comtrade, Eurostat, ZuivelNL

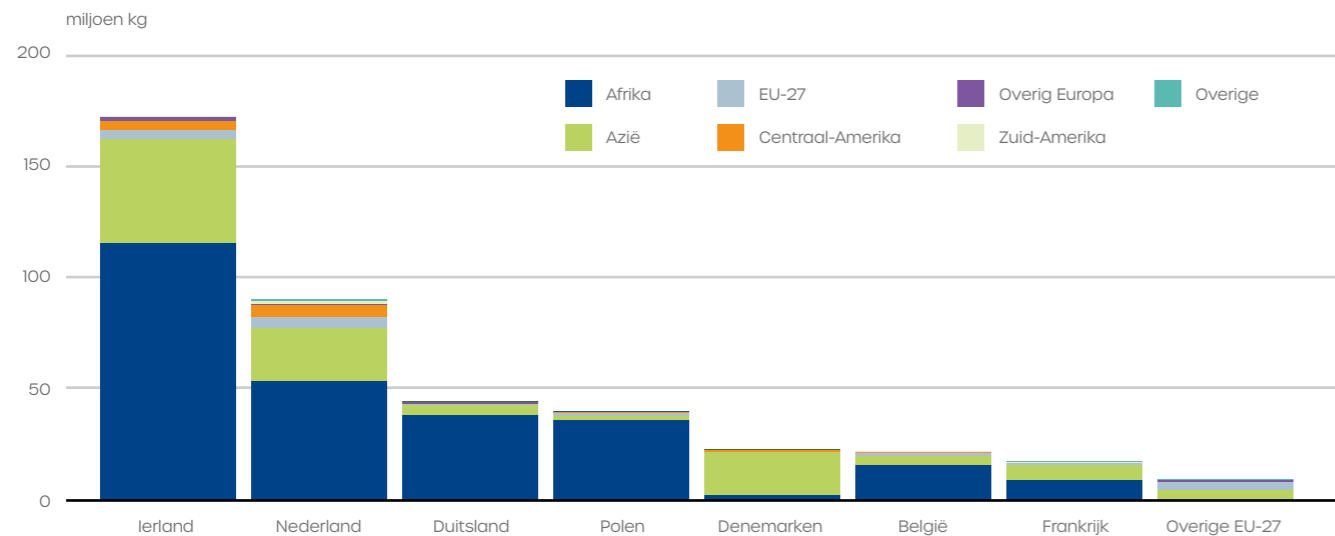
POSITIE NEDERLANDSE ZUIVELEXPORT OP DE WERELDMARKT

Exportaandelen belangrijkste zuivelexporteurs (in % van het wereldhandelstotaal, uitgedrukt in melkequivalenten)

Bron: Comtrade, Eurostat, ZuivelNL

EXPORT VAN FAT FILLED POWDER³ DOOR DE EU

³Poeder, bestaande uit een mengsel van magere melk en/of wei en plantaardige vetten/oliën

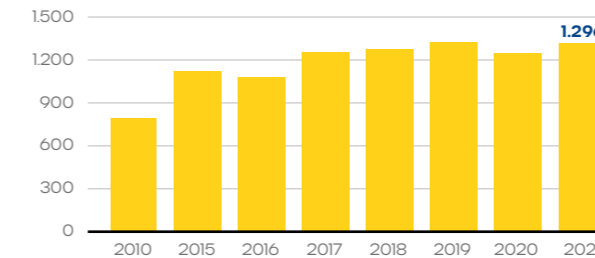
Bron: Eurostat

ONTWIKKELING NEDERLANDSE INVOER

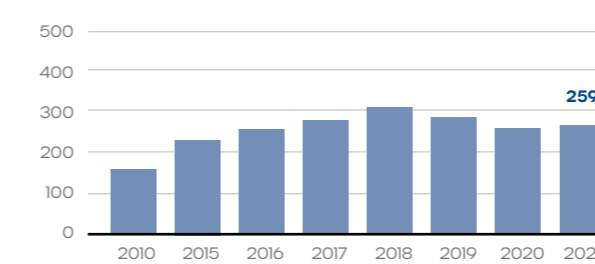
(inclusief intrahandel)

miljoen euro

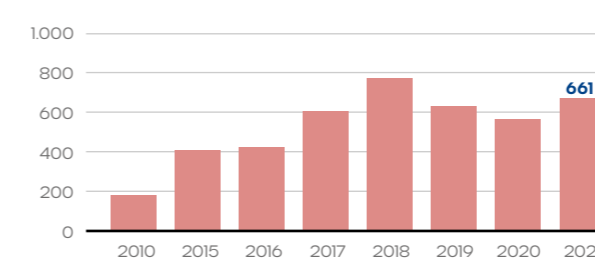
KAAS

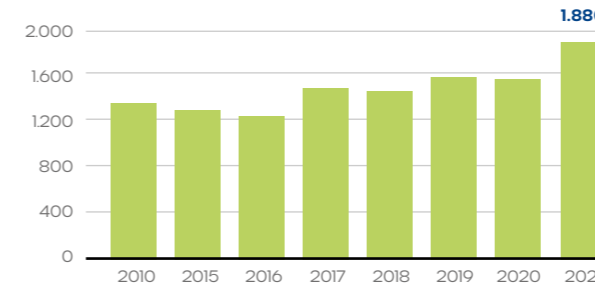
MELK EN ROOM⁴

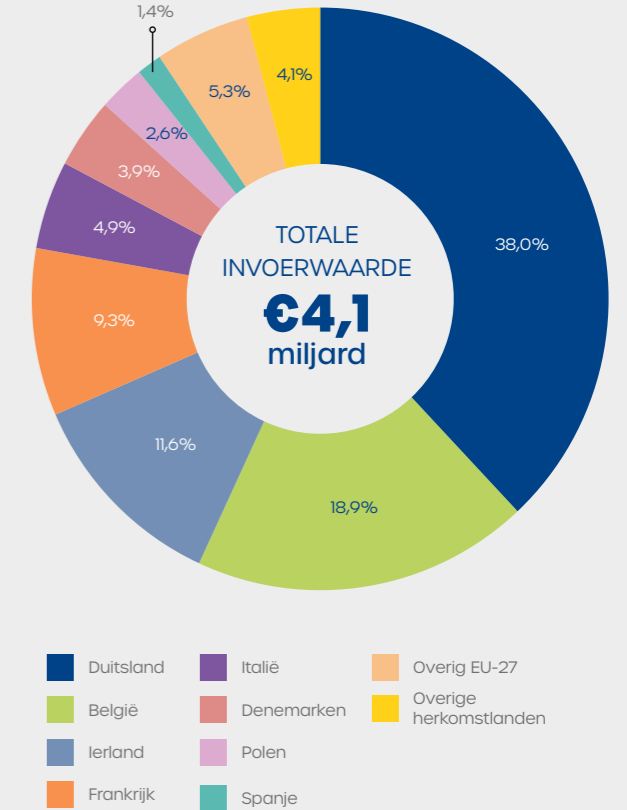
BOTER EN BOTEROLIE

OVERIG⁵

HERKOMSTLANDEN NEDERLANDSE INVOER

Bron: Eurostat

⁴In consumenten verpakking

⁵Melkpoeder, gecondenseerde melk, yoghurt en overige gefermenteerde producten, wei en weiprodukten, melk en room (in bulk).

Bron: Eurostat

Consumptie

Nederland heeft een lange traditie van zuivelconsumptie. Melk, kaas, yoghurt en zuiveldesserts vormen voor veel Nederlanders onderdeel van het dagelijkse voedingspatroon. Dat melk- en zuivelproducten ook kunnen bijdragen aan een betere gezondheid van mensen blijkt uit het gegeven dat zuivel een plek heeft in de Schijf van Vijf van het Voedingencentrum. Dit is een nationaal erkend voorlichtingsmodel over een goede, veilige en meer duurzame voedselkeuze.

Het aandeel van zuivel¹ in de consumptieve bestedingen van Nederlandse huishoudens aan voeding en niet-alcoholische dranken is de laatste jaren richting de 15% gestegen. In 2020 was daarmee € 6,3 miljard gemoeid, ofwel 1,9% van het totaal aan consumptieve bestedingen.

Kaas maakt een belangrijk onderdeel uit van de Nederlandse zuivelconsumptie. De kaasconsumptie per hoofd van de bevolking beweegt zich al jaren boven het Europese gemiddelde. De per capita

kaasconsumptie, inclusief kwark en geitenkaas, bedraagt circa 25 kg.

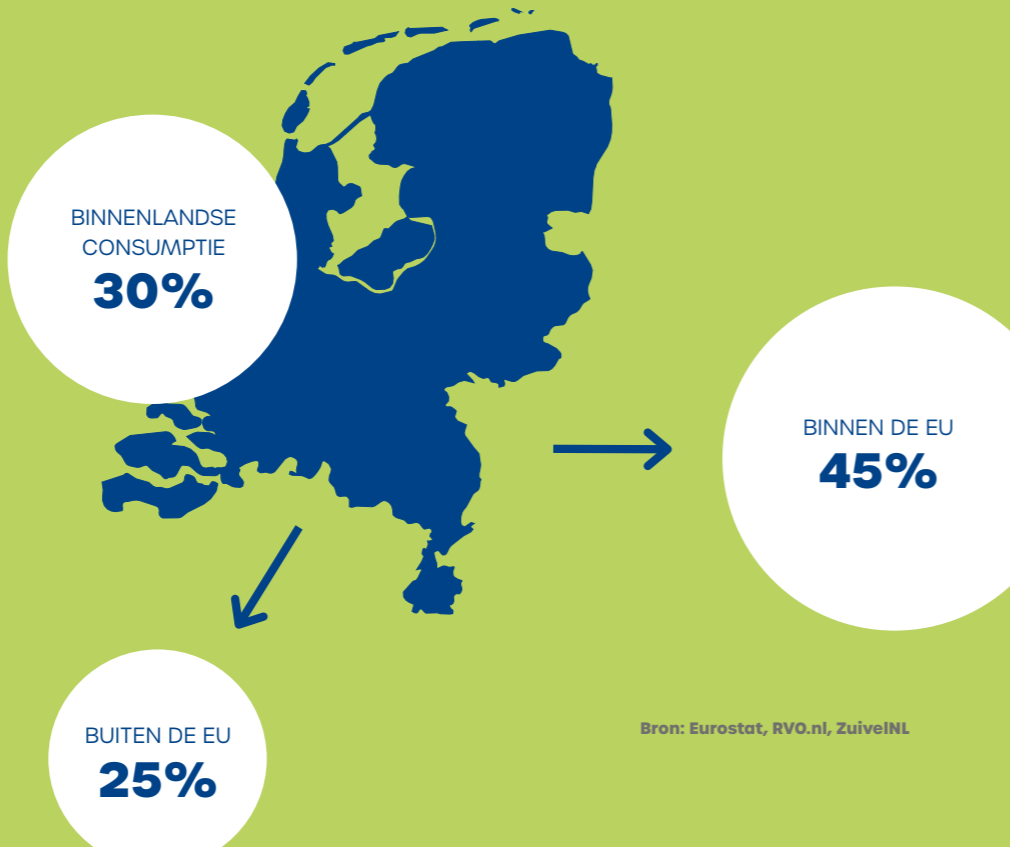
Van de in Nederland beschikbare zuivel (uitgedrukt in melkequivalenten),

die bestaat uit de nationale melkproductie en de import, wordt ongeveer 30% geconsumeerd op de binnenlandse markt. De overige 70% gaat naar het buitenland.

WAAR GAAT DE ZUIVEL VANUIT NEDERLAND NAARTOE?

Op basis van productie, invoer en uitvoer

in % melkequivalent

Bron: Eurostat, RVO.nl, ZuivelNL

¹Inclusief eieren, oliën en vetten

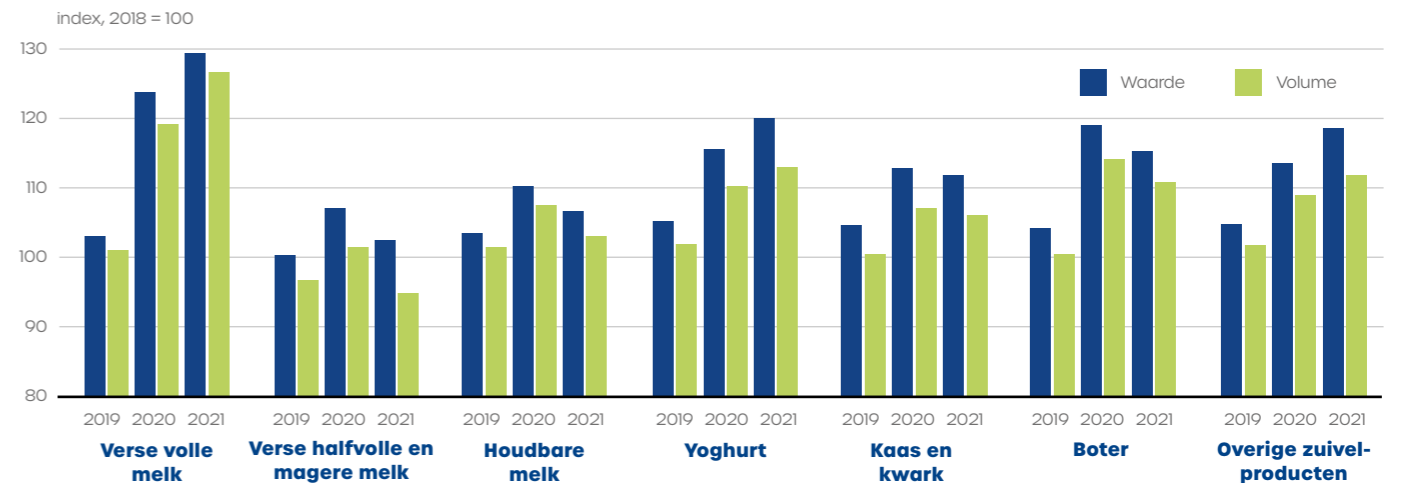
CONSUMPTIEVE BESTEDINGEN NEDERLANDSE HUISHOUDENS

miljard euro

	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Aardappelen, groenten en fruit	5,8	6,8	7,1	7,5	7,7	8,1	8,9
Vlees en vleesproducten	6,1	6,7	6,9	7,1	7,3	7,6	8,3
Brood en graanproducten	6,4	7,1	7,1	7,3	7,5	7,9	8,3
Zuivel, eieren, oliën en vetten	4,4	4,9	5,0	5,3	5,6	5,9	6,3
Suiker, zoetwaren en ijs	2,3	2,6	2,6	2,7	2,7	2,8	2,9
Mineraalwater, frisdranken e.d.	1,7	1,9	2,0	1,9	1,9	1,9	1,9
Vis	1,0	1,2	1,2	1,2	1,3	1,4	1,5
Koffie, thee en cacao	0,9	1,1	1,1	1,2	1,2	1,2	1,4
Overige voedingsmiddelen	2,1	2,6	2,7	2,8	2,9	3,0	3,2
Totaal voeding en niet-alcoholische dranken	30,7	34,9	35,6	37,0	38,0	39,8	42,7
Totale consumptieve bestedingen	290,5	310,8	316,0	327,3	341,6	353,5	335,2
Aandeel zuivelproducten in:							
Totaal voeding en niet-alcoholische dranken	14,3%	14,1%	14,0%	14,3%	14,8%	14,8%	14,7%
Totale consumptieve bestedingen	1,5%	1,6%	1,6%	1,6%	1,6%	1,7%	1,9%

Bron: CBS

OMZETONTWIKKELING IN SUPERMARKTEN¹

¹De methode voor het samenstellen van omzetreksen van productgroepen is recent door het CBS ontwikkeld en experimenteel van aard

Bron: CBS

Zuivel in Cijfers 2021 is een publicatie van ZuivelNL en biedt een cijfermatig overzicht van de belangrijkste ontwikkelingen in de Nederlandse zuivelsector.

ZuivelNL heeft als missie het versterken van de Nederlandse zuivelketen met respect voor mens, dier, milieu en maatschappij. Als brancheorganisatie het overleg tussen belangenorganisaties van melkveehouders en zuivelondernemingen faciliteren en met gezamenlijke initiatieven toegevoegde waarde creëren. ZuivelNL heeft als leden de organisaties LTO, NMV, DDB en NZO.

Meer informatie over ZuivelNL is te vinden op www.zuivelnl.org

ZUIVELNL

BENOORDENHOUTSEWEG 46
2596 BC DEN HAAG

INFO@ZUIVELNL.ORG
WWW.ZUIVELNL.ORG

KVK 59667222

2021